ਰਾਹੁਲ
ਬਨਾਮ
ਦਿੱਲੀ ਰਾਜ ਗ□ਹ ਮਾਮਲੇ ਮੰਤਰਾਲਾ & ਅਨਜ.

(ਆਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 611 ਦੀ 2022)

ਨਵੰਬਰ 07, 2022

[ਉਦੈ ਉਮੇਸ਼ ਲਲਿਤ, ਸੀ.ਜੇ.ਆਈ, ਐਸ. ਰਵੀਂਦਰ ਭਾਟ
ਅਤੇ ਬੇਲਾ ਐਮ. ਤ੍ਰਿਵੇਦੀ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ, 1860 – ਧਾਰਾਵਾਂ 365, 367, 376(2)(ਜੀ), 302, 201 & 34 – ਇੱਕ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਕੰਮ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਆਉਂਦੇ ਸਮੇਂ ਉਸਦੇ ਦੋਸਤਾਂ ਨਾਲ ਅਗਵਾ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ – ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨਾਲ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਲਾਸ਼ ਖੁੱਲੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤੀ ਗਈ – ਦੋਸ਼ੀ/ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਖਿਲਾਫ ਧਾਰਾਵਾਂ 365, 367, 376(2)(ਜੀ), 302, 201 ਪੜ੍ਹਨ ਸਮੇਤ 34 ਦੇ ਅਧੀਨ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ – ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਬੂਤਾਂ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਬਰਾਮਦ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਸਰਾਹਣਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨਾਲ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ – ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਭੇਜੇ ਗਏ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨੂੰ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ – ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ: ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਟੀ.ਆਈ. ਪਰੇਡ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ, ਨਾ ਹੀ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਪਣੀ-ਆਪਣੀ ਗਵਾਹੀਆਂ ਦੌਰਾਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗਵਾਹ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ ਸੀ – ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਕਾਰ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਅਭਿਯੋਗ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਹਾਣੀ ਵਿੱਚ ਗੰਭੀਰ ਸ਼ੱਕ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਹਨ – ਕੋਈ ਵੀ ਗਵਾਹ ਉਸ ਕਾਰ ਦੇ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਨੰਬਰ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਵੇਖ ਸਕਿਆ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪੀੜਤਾ ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ – ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਤਿੰਨ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਖੁਲਾਸਾ ਬਿਆਨਾਂ ਨੂੰ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ, ਉਹ ਬਿਆਨ ਜੋ ਪੁਲਿਸ ਅੱਗੇ ਕਬੂਲਨਾਮੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਨ, ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਸਨ – ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਾਰੇ ਖੁਲਾਸਾ ਬਿਆਨਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਗੰਭੀਰ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ – ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਲਈ ਸੀ.ਐਫ.ਐਸ.ਐਲ. ਨੂੰ ਭੇਜੇ ਗਏ ਦੋਸ਼ੀ ਵਸਤੂਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ; ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸੀ.ਐਫ.ਐਸ.ਐਲ. ਵੱਲੋਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜੋੜ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਨਿਰਣਾਇਕ ਰਾਏ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ – ਫੋਨ ਦੇ ਕਾਲ ਵੇਰਵੇ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਇਲੈਕਟ੍ਰੋਨਿਕ ਰਿਕਾਰਡ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 65ਬੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ – ਰਿਕਾਰਡ ਤੋਂ ਇਹ ਵੀ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਭਿਯੋਗ ਵੱਲੋਂ ਜਾਂਚੇ ਗਏ 49 ਗਵਾਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 10 ਮੁੱਖ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਕ੍ਰਾਸ-ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਰੋਧੀ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਪਰਯਾਪਤ ਕ੍ਰਾਸ-ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ – ਇਹ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਇਕ ਨਿਆਂਪੂਰਨ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿ ਸੱਚਾਈ ਨੂੰ ਵੀ ਟਰਾਇੱਲ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਿਆ - ਟਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦੋਸ਼ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਗਏ।

ਸਬੂਤ ਐਕਟ, 1872 - 27, 45 & 65B - ਪਰਿਸਥਿਤੀਜਨਕ ਸਬੂਤ - ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਾ ਕੇ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਚੈਨ ਬਣਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜੋ ਇਹ ਨਤੀਜੇ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦਾ ਕੋਈ ਰਸਤਾ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦੀ ਕਿ ਸਾਰੀ ਮਨੁੱਖੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਵਿੱਚ, ਅਪਰਾਧ ਸਿਰਫ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੇ ਨਹੀਂ - ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ, ਦੋਸ਼ੀ ਵਸਤੂਆਂ ਦੀ ਖੋਜ ਅਤੇ ਬਰਾਮਦਗੀ, ਇੰਡਿਕਾ ਕਾਰ ਦੀ ਪਛਾਣ; ਵਸਤੂਆਂ ਦੀ ਜ਼ਬਤੀ ਅਤੇ ਮੋਹਰਬੰਦੀ ਅਤੇ ਨਮੂਨੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨਾ, ਮੈਡੀਕਲ ਅਤੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਸਬੂਤ, ਡੀ.ਐਨ.ਏ. ਪ੍ਰੋਫਾਇਲਿੰਗ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ, ਸੀ.ਡੀ.ਆਰ.ਜ਼ ਆਦਿ ਦੇ ਸਬੂਤ ਅਭਿਯੋਗ ਦੁਆਰਾ ਅਗਵਾਈ, ਸਪੱਸ਼ਟ, ਨਿਰਣਾਇਕ ਅਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸਬੂਤ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜੋ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਗਲਤੀ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਸਬੂਤ ਐਕਟ, 1872 - ਐਸ.165 - ਭਾਰਤੀ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 165 ਟਰਾਇਲ ਕੋਰਟਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਣ ਦੀ ਬੇਲੋੜੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਸੱਚਾਈ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕੇ - ਜੱਜ ਨੂੰ ਇਕ ਨਿਸ਼ਕ੍ਰਿਯ ਅੰਪਾਇਰ ਹੋਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਸਰਗਰਮ ਭਾਗੀਦਾਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਸਵਾਲ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਸਹੀ ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਜਾ ਸਕੇ।

ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਦਿਆਂ, ਅਦਾਲਤ

ਫੈਸਲਾ: 1.1 ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਕੋਈ ਵੀ ਟੀ.ਆਈ. ਪਰੇਡ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਲਈ, ਨਾ ਹੀ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ-ਆਪਣੀ ਗਵਾਹੀਆਂ ਦੌਰਾਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗਵਾਹ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ -ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਬਿਲਕੁਲ ਪਛਾਣ ਸਥਾਪਿਤ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ, ਅਭਿਯੋਗ ਦਾ ਸਾਰਾ ਮਾਮਲਾ ਪਹਿਲੀ ਪਰਿਸਥਿਤੀ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਬੂਤ ਦੁਆਰਾ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਾਬਤ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਪਹਿਲੇ ਹੀ ਪਰਿਸਥਿਤੀ 'ਤੇ ਢਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਨਿਰਣਾਇਕ ਸਬੂਤ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਖਿਲਾਫ। [ਪੈਰਾ 20]]

1.2 ਦੋਸ਼ੀ-ਆਰ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਬਾਰੇ, ਪੀਡਬਲਿਊ-12 ਏਐਸਆਈ ਨੇ ਕੋਰਟ ਅੱਗੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ-ਆਰ ਨੂੰ ਲਾਲ ਇੰਡਿਕਾ ਕਾਰ ਚਲਾਉਂਦਿਆਂ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਹ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਸੀ; ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਵਾਹਨ ਦੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਮੰਗੇ, ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ-ਆਰ ਉਹ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਸਨੇ (ਪੀਡਬਲਯੂ -12) ਨੇ 'ਆਰ' ਨੂੰ ਫੜ ਲਿਆ ਅਤੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਉਸ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਐੱਸਐੱਚਓ ਨੂੰ ਪੀ.ਐੱਸ. ਛਾਵਲਾ। ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.-12 ਦੇ ਏ.ਐਸ.ਆਈ ਇਹ ਦੱਸਣ ਲਈ ਕਿ ਕੰਟਰੋਲ ਰੂਮ ਤੋਂ ਇੱਕ ਸੁਨੇਹਾ ਆਇਆ ਸੀ ਕਿ ਲਾਲ ਰੰਗ ਦੀ ਇੰਡੀਕਾ ਕਾਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਉਕਤ ਵਾਹਨ ਨੂੰ ਫੜ ਕੇ ਸਬੰਧਤ ਨੂੰ ਰਿਪੋਰਟ ਕਰਨੀ ਸੀ ਐੱਸ.ਐੱਚ.ਓ., ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਆਰ. ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਦੋਸ਼ੀ ਆਰ ਨੂੰ ਫੜਿਆ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਲਾਲ ਰੰਗ ਦੀ ਇੰਡੀਕਾ ਕਾਰ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਵਾਜਬ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗਵਾਹ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਨੇ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੰਡੀਕਾ ਕਾਰ ਦੀ ਸ਼ਨਾਖਤ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ 13.02.2012 ਨੂੰ 'ਆਰ. ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.-29, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਐੱਸ ਉਸ ਦੀ ਜਿਰ੍ਹਾ ਕਿ ਉਹ ਯਕੀਨ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦੀ ਸੀ ਇਹ ਉਹੀ ਕਾਰ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪੀੜਤ ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਗਵਾਹਾਂ ਨੇ ਕਾਰ ਦਾ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਨੰਬਰ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪੀੜਤਾ ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। [ਪੈਰਾ 22][1148-ਬੀ-ਡੀ]

1.3 ਇਹ ਧਿਆਨ ਦੇਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਟਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਤਿੰਨ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਖੁਲਾਸਾ ਬਿਆਨਾਂ ਨੂੰ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਪੀਡਬਲਿਊ-39/ਬੀ, ਪੀਡਬਲਿਊ-41/ਬੀ ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਿਊ-41/ਸੀ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਹ ਬਿਆਨ ਪੀਡਬਲਿਊ-48, ਐਸਜੀ ਦੁਆਰਾ ਪੁਲਿਸ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਦੌਰਾਨ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਉਹ ਬਿਆਨ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅੱਗੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਬੂਲਨਾਮੇ ਦੇ ਸੁਭਾਵ ਦੇ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹਨ। ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਬਹੁਤ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅੱਗੇ ਪੁਲਿਸ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਦੌਰਾਨ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਬੂਲਨਾਮਾ, ਇਕ ਬਾਹਰੀ ਨਿਆਂਇਕ ਕਬੂਲਨਾਮਾ ਨਹੀਂ ਕਹਿਣਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਜੇਕਰ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਪੁਲਿਸ ਅੱਗੇ ਕੋਈ ਕਬੂਲਨਾਮਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਕਬੂਲਨਾਮੇ ਦਾ ਕੋਈ ਹਿੱਸਾ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜ ਦੋਸ਼ੀ ਸਮੱਗਰੀ, ਅਜਿਹਾ ਹਿੱਸਾ ਹੀ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 27 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਨਾ ਕਿ ਪੂਰੇ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ. ਤਤਕਾਲ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਮੁੱਚਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਘੋਰ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਸੀ PW-48 P1 ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਖੁਲਾਸਾ ਬਿਆਨ, ਸਬੂਤ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹੇ ਜਾਣ ਲਈ. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਦੇ ਸਥਾਨ ਦੀ ਖੋਜ ਕਰਨ ਲਈ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜੁਰਮ ਸੈਕਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਹੱਦ ਤੱਕ ਮੰਨਣਯੋਗ ਹੋਵੇਗਾ 27 ਨੂੰ ਐਵੀਡੈਂਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਖੁਲਾਸਾ ਬਿਆਨ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ। [ਪੈਰਾ 25][1149-F-H; 1150-ਏ-ਬੀ]

1.4 ਦੇ ਸਰੀਰ ਤੋਂ ਮਿਲੇ ਵਾਲਾਂ ਦੀ ਸਟ੍ਰੈਂਡ ਦੀ ਰਿਕਵਰੀ ਸੀਜ਼ਰ ਮੈਮੋ (ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ 34/ਏ) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਏਐਸਆਈ ਬੀਐਸ ਦੁਆਰਾ ਮ੍ਰਿਤਕ ਇਹ ਵੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸ਼ੱਕੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਲਾਸ਼

ਤੋਂ ਜੋ ਕਿ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿੱਚ ਪਈ ਸੀ ਲਗਭਗ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਰਾਤਾਂ ਲਈ। ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-8 ਦੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਅਤੇ PW-3 ਅਤੇ PW-7 ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਗੁਆਂਢੀ ਕੌਣ ਹਨ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਦੀ ਸ਼ਨਾਖਤ ਕਰ ਲਈ ਸੀ, ਨੇ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਲਾਸ਼ ਦੇ ਕੋਲ ਪਏ ਲੇਖਾਂ ਬਾਰੇ। ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਧਿਆਨ ਵੀ ਖਿੱਚਿਆ ਸੀ ਅਸੰਗਤਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧਤਾਈਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹਰਿਆਣਾ ਪੁਲਿਸ, ਦਿੱਲੀ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਰਸਮੀ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗਵਾਹੀਆਂ, ਜੋ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਖੋਜ ਅਤੇ ਰਿਕਵਰੀ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਜ਼ਬਤੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਅਪਰਾਧੀ ਲੇਖਾਂ ਵਿੱਚੋਂ, ਬਹੁਤ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਨਹੀਂ। ਦੀ ਜ਼ਬਤ ਲੇਖ ਜਿਵੇਂ ਸੜੀ ਹੋਈ ਸੁਆਹ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਕੱਛਾ ਆਦਿ 14.02.2012 ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇਸਤਗਾਸਾ ਦੁਆਰਾ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ. ਨੂੰ ਉਕਤ ਲੇਖ ਭੇਜੇ ਗਏ ਸਨ ਜਾਂਚ ਲਈ CFSL ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕੋਈ ਨਿਰਣਾਇਕ ਰਾਏ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ CFSL ਦੁਆਰਾ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ। [ਪੈਰਾ 27][1150-G-H; 1151-ਏ-ਬੀ]

1.5 ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਗਵਾ ਦੀ ਕਥਿਤ ਘਟਨਾ 09.02.2012 ਨੂੰ ਵਾਪਰੀ ਸੀ ਅਤੇ ਪੀੜਿਤ ਦੀ ਲਾਸ਼ 13.02.2012 ਨੂੰ ਮਿਲੀ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਮੌਤ ਦਾ ਸਮਾਂ ਵੀ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਸੀ, ਪਰੰਤੂ ਜਿਸ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਲਾਸ਼ ਮਿਲੀ, ਉਸ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਪੋਸਟ-ਮਾਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ Ex.26/A ਵੀ ਮੌਤ ਦੇ ਸਮੇਂ ਬਾਰੇ ਸਪਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਮੌਤ ਕਦੋਂ ਵਾਪਰੀ। ਪੋਸਟ-ਮਾਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਮੌਤ ਦਾ ਸਮਾਂ 72 ਤੋਂ 96 ਘੰਟੇ ਯਾਨੀ 10.02.2012 ਤੋਂ 11.02.2012 ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪੋਸਟ-ਮਾਰਟਮ 14.02.2012 ਨੂੰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਰੰਤੂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਭਿਯੋਜਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਮੌਤ 09.02.2012 ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ 10.02.2012 ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਵਾਪਰੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਸਰੀਰ ਉੱਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰਾਂ ਦੇ ਸੜਨ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਇਹ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਤੱਕ ਖੇਤ ਵਿੱਚ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਦੀ ਨੋਟਿਸ ਤੋਂ ਰਹੀ ਹੋਵੇਗੀ। [ਪੈਰਾ 29]

1.6 ਅਮੀਕਸ ਕਿਊਰੀ ਨੇ ਫੋਰੈਂਸਿਕ ਸਬੂਤ ਯਾਨੀ ਕਿ 18.04.2012 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੀ ਡੀ.ਐਨ.ਏ. ਪ੍ਰੋਫਾਈਲਿੰਗ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ (ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ P-23/1) ਜੋ ਦੋਸ਼ਾਰੋਪਣ ਖੋਜਾਂ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਹੈ, ਉੱਤੇ ਵੀ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜਾਂਚ ਲਈ ਭੇਜੇ ਗਏ ਨਮੂਨਿਆਂ ਦੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸ਼ੱਕੀ ਸੀ, ਇਸ ਫੋਰੈਂਸਿਕ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਨਾ ਤਾਂ ਵਿਗਿਆਨਕ ਤੌਰ ਤੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ ਤੇ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ-ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਖਿਲਾਫ ਹਾਲਾਤ ਵਜੋਂ ਵਰਤਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਮੀਕਸ ਕਿਊਰੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਬਮਿਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸਾਰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਡੀ.ਐਨ.ਏ. ਸਬੂਤ ਇੱਕ ਰਾਏ ਸਬੂਤ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 45 ਅਧੀਨ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਰਾਏ ਸਬੂਤ ਦੀ, ਇਸ ਦੀ ਸਬੂਤੀ ਕੀਮਤ ਮਾਮਲੇ ਦਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਭਿੰਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ PW-23, ਸੀਨੀਅਰ ਸਾਇੰਟਿਫਿਕ ਅਫਸਰ (ਬਾਇਓਲੈਜੀ) ਸੀ.ਐਫ.ਐਸ.ਐਲ., ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਨੇ ਗਵਾਹੀ ਬਕਸੇ ਵਿੱਚ ਕਦਮ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਡੀ.ਐਨ.ਏ. ਪ੍ਰੋਫਾਈਲਿੰਗ ਬਾਰੇ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ Ex. PW-23/A ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਪਰ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਨਾਲ ਹੀ ਇਸ ਦੇ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਰਿਕਾਰਡ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਾਰੇ ਨਮੂਨੇ 14.02.2012 ਅਤੇ 16.02.2012 ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ; ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਲਈ ਸੀ.ਐਫ.ਐਸ.ਐਲ. ਨੂੰ 27.02.2012 ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ, ਉਹ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਮਾਲਖਾਨਾ ਵਿੱਚ ਰਹੇ। ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ, ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਮੂਨਿਆਂ ਨਾਲ ਛੇੜਛਾੜ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਵੀ ਨਕਾਰਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਨਾ ਤਾਂ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਡੀ.ਐਨ.ਏ. ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਵਿੱਚ ਖੋਜਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰਿਤ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਹੈ ਨਾ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਤਕਨੀਕਾਂ ਨੂੰ ਮਾਹਰ ਦੁਆਰਾ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਅਭਾਵ ਵਿੱਚ, ਡੀ.ਐਨ.ਏ. ਪ੍ਰੋਫਾਈਲਿੰਗ ਬਾਰੇ ਸਾਰੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਜਾਂਚ ਲਈ ਭੇਜੇ ਗਏ ਨਮੂਨਿਆਂ ਦੀ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਮੋਹਰਬੰਦ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵੀ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। [ਪੈਰਾ 31 & 32]

2. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਦੀ ਕੁੱਲਤਾ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ 'ਚ ਰੱਖਦਿਆਂ, ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੈ ਕਿ ਅਭਿਯੋਗ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਤੇ ਨਿਰਣਾਇਕ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸੈਟਲਡ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਥਿਤੀ ਅਨੁਸਾਰ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਲਈ, ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਾ ਕੇ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਚੇਨ ਬਣਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਨਤੀਜੇ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦਾ ਕੋਈ ਰਸਤਾ ਨਾ ਛੱਡੇ ਕਿ ਸਾਰੀ ਮਨੁੱਖੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਵਿੱਚ, ਅਪਰਾਧ ਸਿਰਫ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਹੀ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਨਹੀਂ। ਪਰਿਸਥਿਤੀਜਨਕ ਸਬੂਤ ਪੂਰੇ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ

ਧਾਰਣਾ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਕੋਈ ਵਿਆਖਿਆ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤ ਨਾ ਸਿਰਫ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨਾਲ ਸੁਸੰਗਤ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਬਲਕਿ ਉਸ ਦੀ ਬੇਗੁਨਾਹੀ ਨਾਲ ਵਿਰੋਧੀ ਵੀ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਗਿਰਫਤਾਰੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ, ਦੋਸ਼ੀਲੇ ਲੇਖਾਂ ਦੀਆਂ ਖੋਜਾਂ ਅਤੇ ਬਰਾਮਦਗੀਆਂ, ਇੰਡਿਕਾ ਕਾਰ ਦੀ ਪਛਾਣ, ਲੇਖਾਂ ਦੀ ਜ਼ਬਤੀ ਅਤੇ ਮੋਹਰਬੰਦੀ ਅਤੇ ਨਮੂਨਿਆਂ ਦਾ ਸੰਗ੍ਰਹਿ, ਮੈਡੀਕਲ ਅਤੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਸਬੂਤ, ਡੀ.ਐਨ.ਏ. ਪ੍ਰੋਫਾਈਲਿੰਗ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ, ਸੀ.ਡੀ.ਆਰ.ਜ਼ ਆਦਿ ਦੇ ਸਬੂਤ ਅਭਿਯੋਗ ਦੁਆਰਾ ਸਪੱਸ਼ਟ, ਨਿਰਣਾਇਕ ਅਤੇ ਸਾਫ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਗਲਤੀ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ। ਅਭਿਯੋਗ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ, ਜੋ ਕਿ ਅਭਿਯੋਗ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਨਤੀਜਤਨ, ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਕੋਈ ਵਿਕਲਪ ਨਹੀਂ ਬਚਦਾ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਭਿਆਨਕ ਅਪਰਾਧ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਘਿਨੌਣੇ ਅਪਰਾਧ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਦੋਸ਼ੀ ਬਿਨਾਂ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਜਾਂ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ, ਤਾਂ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੀੜਤ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੀ ਤਕਲੀਫ ਅਤੇ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਕਿ ਉਹ ਨੈਤਿਕ ਗਲਤਫਹਮੀ ਜਾਂ ਸਿਰਫ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ। ਕੋਈ ਵੀ ਦੋਸ਼ ਸਿਰਫ ਦੋਸ਼ਾਰੋਪਣ ਜਾਂ ਨਿੰਦਾ ਦੇ ਡਰ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਹਰੇਕ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਬਾਹਰਲੇ ਨੈਤਿਕ ਦਬਾਅ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਕਈ ਗੰਭੀਰ ਗਲਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਰਿਕਾਰਡ ਤੋਂ ਇਹ ਵੀ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਭਿਯੋਗ ਵੱਲੋਂ ਜਾਂਚੇ ਗਏ 49 ਗਵਾਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ, 10 ਮੁੱਖ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਕ੍ਰਾਸ-ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਕਈ ਹੋਰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਵੱਲੋਂ ਪਰਯਾਪਤ ਕ੍ਰਾਸ-ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਹ ਯਾਦ ਦਿਵਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 165 ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਸੱਚ ਜਾਣਨ ਲਈ ਕੋਈ ਵੀ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਣ ਦੀ ਬੇਲੋੜੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਕਈ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੱਜ ਨੂੰ ਇੱਕ ਨਿਸਕਰਿਆ ਅੰਪਾਇਰ ਹੋਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਸਰਗਰਮ ਭਾਗੀਦਾਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਸਹੀ ਨਤੀਜੇ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਸਵਾਲ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਭਿਯੋਗ ਵੱਲੋਂ ਜਾਂਚੇ ਗਏ ਮੁੱਖ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਤਾਂ ਕ੍ਰਾਸ-ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਪਰਯਾਪਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਂਚਿਆ ਗਿਆ, ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵੀ ਇੱਕ ਨਿਸਕਰਿਆ ਅੰਪਾਇਰ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਰਹੀ, ਇਸ ਨੂੰ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਨਿਆਂਪੂਰਣ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿ ਸੱਚ ਵੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਿਆ। ਭਾਰਤੀ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 165 ਅਧੀਨ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸਮਝ ਅਤੇ ਵਿਵੇਕ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਛੱਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਮਾਮਲੇ ਕਿੰਨੇ ਵੀ ਘਿਨੌਣੇ ਜਾਂ ਹੋਰ ਹੋਣ। [ਪੈਰਾ 33-35]

ਸ਼ਰਦ ਬਿਰਧੀਚੰਦ ਸਰਦਾ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ (1984) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 116 : [1985] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 88; ਪਦਾਲਾ ਵੀਰਾ ਰੈੱਡੀ ਬਨਾਮ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ (1989) ਸੁਪਲ. 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 706; ਨਵਨੀਤਕ੍ਰਿਸ਼ਨਨ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਆਫ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ (2018) 16 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 161 – ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਮਨੋਜ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਮਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ (2022) ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਆਨਲਾਈਨ ਐਸ.ਸੀ. 677; ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਅਨੀ ਉਰਫ ਹਨੀਫ ਅਤੇ ਹੋਰ (1997) 6 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 162 : [1997] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 199 – ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਕੇਸ ਲਾਅ ਰੈਫਰੈਂਸ

[1985] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 88

ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ

ਪੈਰਾ 16

[1997] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 199

ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

ਪੈਰਾ 34

ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲੇਟ ਜੁਰਿਸਡਿਕਸ਼ਨ : ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 611 ਆਫ 2022।

ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ 26.08.2014 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 563/2014।

ਨਾਲ

ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 612-613 ਅਤੇ 614-615 ਆਫ 2022।

ਮਿਸ ਐਸ਼ਵਰਿਆ ਭਾਟੀ, ਏ.ਐਸ.ਜੀ., ਮਿਸ ਸੋਨੀਆ ਮਾਥੁਰ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋ.,/ਅਮੀਕਸ ਕਿਊਰੀ, ਏ. ਸਿਰਾਜੁਦੀਨ, ਮਿਸ ਕਿਰਨ ਸੂਰੀ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋ., ਮਿਸ ਸ਼ਿਵਾਨੀ ਮਿਸਰਾ, ਮਿਸ ਖੁਸ਼ਬੂ ਅਗਰਵਾਲ, ਮਿਸ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਢਲ, ਸਿਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਲੂਜਾ, ਹਰਿੰਦਰ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ, ਪਰਨਮ ਪ੍ਰਭਾਕਰ, ਕਾਰਥਿਕ ਵਾਸਨ, ਮਿਸ ਨਿਧੀ, ਐਸ.ਐਸ. ਰੇ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਸਿੰਘ, ਮਿਸ ਰੁਚੀ ਕੋਹਲੀ, ਅਭੈ ਕੁਮਾਰ, ਸੁਘੋਸ਼ ਸੁਬਰਮਣਯਮ, ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਮੱਕੜ, ਡਾ. (ਮਿਸ) ਚਾਰੂਵਾਲੀ ਖੰਨਾ, ਧਰਮੇਂਦਰ ਪਾਲ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਕੁਮਾਰ, ਮਿਸ ਨੰਦਨੀ ਗੁਪਤਾ, ਡਾ. (ਮਿਸ) ਵਿਪਿਨ ਗੁਪਤਾ, ਐਡਵੋ. ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਈ।

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ

ਬੇਲਾ ਐਮ. ਤ੍ਰਿਵੇਦੀ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ।

1. ਸਾਰੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ 16.08.2014 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਾਂਝੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਉੱਠੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਥੇ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨੰਬਰ 01/2014 ਨਾਲ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 563/2014, 726/2014 ਅਤੇ 1036/2014 ਵਿੱਚ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ-ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦਿਆਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ-ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਦਵਾਰਕਾ ਕੋਰਟਸ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ('ਇਸਨੂੰ ਅੱਗੇ 'ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ' ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ') ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਫਾਸਟ ਟ੍ਰੈਕ ਕੋਰਟ ਦੇ ਵਾਧੂ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਸੈਸ਼ਨ ਕੇਸ ਨੰਬਰ 91/2013 ਵਿੱਚ ਤਿੰਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਯਾਨੀ ਕਿ, ਏ1 ਰਵੀ ਕੁਮਾਰ, ਏ2 ਵਿਨੇਦ @ ਛੋਟੂ ਅਤੇ ਏ3 ਰਾਹੁਲ ਨੂੰ ਧਾਰਾਵਾਂ 365/34, 367/34, 376(2)(g), 302/34 ਅਤੇ 201/34 ਆਈਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯਾਬ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਪਰ ਧਾਰਾ 377/34 ਆਈਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ ਤੋਂ ਸਾਰੇ ਤਿੰਨੇ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ:-

“1. ਧਾਰਾ 365/34 ਆਈਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯਾਬ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੀ ਕੈਦ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ 25,000/- ਰੁਪਏ ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ ਹਰੇਕ ਲਈ। ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਵਿੱਚ ਚੂਕ ਹੋਣ 'ਤੇ ਹੋਰ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਕੈਦ ਹਰੇਕ ਨੂੰ ਭੁਗਤਣੀ ਪਵੇਗੀ;

2. ਧਾਰਾ 367/34 ਆਈਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯਾਬ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੀ ਕੈਦ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ 25,000/- ਰੁਪਏ ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ ਹਰੇਕ ਲਈ। ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਵਿੱਚ ਚੂਕ ਹੋਣ 'ਤੇ ਹੋਰ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਕੈਦ ਹਰੇਕ ਨੂੰ ਭੁਗਤਣੀ ਪਵੇਗੀ; ਅਤੇ

3. ਧਾਰਾ 376(2) (g) ਆਈਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯਾਬ ਅਪਰਾਧ ਲਈ 50,000/- ਰੁਪਏ ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ ਹਰੇਕ ਲਈ। ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਵਿੱਚ ਚੂਕ ਹੋਣ 'ਤੇ ਹੋਰ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੀ ਕੈਦ ਹਰੇਕ ਨੂੰ ਭੁਗਤਣੀ ਪਵੇਗੀ; ਅਤੇ

4. ਧਾਰਾ 302/34 ਆਈਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯਾਬ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ 50,000/- ਰੁਪਏ ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ ਹਰੇਕ ਲਈ; ਅਤੇ

5. ਧਾਰਾ 201/34 ਆਈਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯਾਬ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਦੀ ਕੈਦ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ 10,000/- ਰੁਪਏ ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ ਹਰੇਕ ਲਈ। ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਵਿੱਚ ਚੂਕ ਹੋਣ 'ਤੇ ਹੋਰ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਕੈਦ ਹਰੇਕ ਨੂੰ ਭੁਗਤਣੀ ਪਵੇਗੀ।" ਅਨ੍ਰ. [ਬੇਲਾ ਐਮ. ਤ੍ਰਿਵੇਦੀ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ।]

2. ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਅਭਿਯੋਗ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਜੋ ਟਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਅਤੇ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਤੋਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ, ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਛਾਵਲਾ ਵਿੱਚ 09.02.2012 ਨੂੰ ਰਾਤ 09:18 ਵਜੇ ਪੁਲਿਸ ਕੰਟਰੋਲ ਰੂਮ ਤੋਂ ਇੱਕ ਸੂਚਨਾ ਮਿਲੀ ਕਿ ਇੱਕ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਹਨੂਮਾਨ ਚੌਕ, ਕੁਤੁਬ ਵਿਹਾਰ, ਛਾਵਲਾ ਦੇ ਨੇੜੇ ਲਾਲ ਰੰਗ ਦੀ ਟਾਟਾ ਇੰਡੀਕਾ ਕਾਰ ਵਿੱਚ ਅਗਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਕਾਰ ਸ਼ਿਆਮ ਵਿਹਾਰ ਵੱਲ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਸੂਚਨਾ ਨੂੰ ਡੀ.ਡੀ. ਨੰਬਰ 27 ਏ ਵਜੋਂ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਐਸ.ਆਈ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਚੰਦ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਗਈ। ਤਦਨੁਸਾਰ, ਐਸ.ਆਈ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਚੰਦ ਅਤੇ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਰਾਕੇਸ਼ ਹਨੂਮਾਨ ਚੌਕ, ਕੁਤੁਬ ਵਿਹਾਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਸਥਾਨ ਉੱਤੇ ਪਹੁੰਚੇ, ਜਿੱਥੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਸਰਸਵਤੀ ਨਾਮ ਦੀ ਇੱਕ ਕੁੜੀ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ 09.02.2012 ਨੂੰ ਲਗਭਗ 08:45 ਵਜੇ ਰਾਤ ਨੂੰ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਦੋਸਤਾਂ ਪੂਜਾ, ਸੰਗੀਤਾ ਅਤੇ ਪੀੜਤ ਅਨਾਮਿਕਾ (ਨਾਮ ਬਦਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ) ਨਾਲ ਡੀ.ਐਲ.ਐਫ. ਗੁੜਗਾਂਵ ਤੋਂ ਆਪਣੀ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਆ ਰਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਹਨੂਮਾਨ ਚੌਕ ਦੇ ਨੇੜੇ ਤੁਰ ਰਹੀਆਂ ਸਨ, ਇੱਕ ਲਾਲ ਰੰਗ ਦੀ ਇੰਡੀਕਾ ਕਾਰ ਪਿੱਛੋਂ ਆਈ;ਚਾਲਕ ਨੇ ਅਚਾਨਕ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਆ ਕੇ ਬ੍ਰੇਕ ਲਗਾਏ; ਕਿ ਇੱਕ ਮੁੰਡਾ ਕਾਰ ਦਾ ਦਰਵਾਜਾ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਅਨਾਮਿਕਾ ਨੂੰ ਜਬਰਦਸਤੀ ਕਾਰ ਵਿੱਚ ਖਿੱਚ ਲਿਆ; ਕਿ ਇੰਡੀਕਾ ਕਾਰ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਤਿੰਨ ਜਾਂ ਚਾਰ ਮੁੰਡੇ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਸਰਸਵਤੀ ਦੇ ਕਹੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 363 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਐਸ.ਆਈ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਚੰਦ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ।

3. 12.02.2012 ਨੂੰ, ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਟਾਫ ਦੱਖਣ-ਪੱਛਮੀ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਐਸ.ਆਈ. ਅਸ਼ੋਕ ਕੁਮਾਰ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ। 13.02.2012 ਨੂੰ, ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਸੰਦੀਪ ਗੁਪਤਾ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਗਈ। ਉਸੇ ਦਿਨ ਏ.ਐਸ.ਆਈ. ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਰਾਹੁਲ ਅਤੇ ਇੱਕ ਲਾਲ ਰੰਗ ਦੀ ਇੰਡੀਕਾ ਕਾਰ ਜਿਸ ਦਾ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਨੰਬਰ ਡੀ.ਐਲ.-3 ਸੀ.ਏ.ਐਫ.-4348 ਹੈ, ਨੂੰ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਸੰਦੀਪ ਗੁਪਤਾ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ, ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਰਾਹੁਲ ਜੋ ਕਿ ਮੈਟਰੋ ਸਟੇਸ਼ਨ, ਸੈਕਟਰ-9 ਦ੍ਵਾਰਕਾ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਨੇੜੇ ਉਸ ਕਾਰ ਵਿੱਚ ਉਲਝਣ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਘੁੰਮਦਾ ਪਾਇਆ ਗਿਆ।

4. ਦੋਸ਼ੀ ਰਾਹੁਲ ਦੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਸੰਦੀਪ ਗੁਪਤਾ ਦੁਆਰਾ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੌਰਾਨ, ਰਾਹੁਲ ਨੇ ਕਬੂਲ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਰਵੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਵਿਨੋਦ @ ਛੋਟੂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਕੁਤੁਬ ਵਿਹਾਰ ਤੋਂ ਇੱਕ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਕੀਤਾ; ਉਸ ਨਾਲ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕੀਤਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਨੂੰ ਝੱਜਰ ਦੇ ਅੱਗੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਰਾਹੁਲ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਰਵੀ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਨੋਦ ਨੂੰ ਵੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਹੋਰ ਦੋ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਖੁਲਾਸਾ ਬਿਆਨ ਵੀ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜਿੱਥੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਮਾਨਿਆ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਅਗਵਾ, ਗੈਂਗ ਰੇਪ ਅਤੇ ਪੀੜਤ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਹੈ।

5. ਅਭਿਯੋਗ ਦੇ ਹੋਰ ਕੇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਜਦੋਂ ਉਕਤ ਟਾਟਾ ਇੰਡਿਕਾ ਕਾਰ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਰਾਹੁਲ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਰਵੀ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਦੌਰਾਨ ਮੋਬਾਈਲ ਫੋਨ ਬਰਾਮਦ ਹੋਏ ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ ਜ਼ਬਤ ਕਰ ਲਏ ਗਏ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਸੰਦੀਪ ਗੁਪਤਾ ਆਪਣੇ ਸਟਾਫ ਅਤੇ ਦੋ ਦੋਸ਼ੀ ਰਵੀ ਅਤੇ ਵਿਨੋਦ ਨਾਲ ਪੀੜਤ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਦੀ ਖੋਜ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਏ, ਅਤੇ ਦੋ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਕਰਾਵਾਰਾ ਮੋਰੇਲ, ਪਿੰਡ ਰੋਦਾਈ ਨੇੜੇ ਸਰਸੋਂ ਦੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਪਾਈ ਗਈ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਪੀ.ਐਸ. ਰੋਦਾਈ ਨੂੰ ਸੂਚਨਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਏ.ਐਸ.ਆਈ. ਬਲਵਾਨ ਆਪਣੀ ਕ੍ਰਾਈਮ ਟੀਮ ਨਾਲ ਪੀ.ਐਸ. ਰੋਦਾਈ ਤੋਂ ਵੀ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਕ੍ਰਾਈਮ ਟੀਮ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਸਰੀਰ ਤੋਂ ਕੁਝ ਵਾਲਾਂ ਦੇ ਟੁਕੜੇ

ਅਤੇ ਦੋ ਪਲਾਸਟਿਕ ਦੇ ਗਿਲਾਸ, ਇੱਕ ਖਾਲੀ ਸਨੈਕਸ ਦਾ ਪਾਊਚ, ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਬਰਤਨ ਦਾ ਟੁਕੜਾ, ਇੱਕ ਟੁੱਟਿਆ ਲਾਲ ਰੰਗ ਦਾ ਪਲਾਸਟਿਕ ਬੰਪਰ ਅਤੇ ਇੱਕ ਪਰਸ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਨੇੜੇ ਉਠਾਏ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਏ.ਐਸ.ਆਈ. ਬਲਵਾਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਲਾਸ਼ ਨੂੰ ਸਿਵਿਲ ਹਸਪਤਾਲ, ਰੇਵਾੜੀ ਵਿੱਚ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਜਾਂਚ ਲਈ ਭੇਜਿਆ। ਦੋ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੈਡੀਕਲ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾਈ ਗਈ। ਹੋਰ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੌਰਾਨ, ਦੋਸ਼ੀ ਰਾਹੁਲ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਮੋਬਾਈਲ ਫੋਨ ਬਰਾਮਦ ਕਰਵਾਇਆ। ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਉਸ ਪੈਂਟੀ ਨੂੰ ਵੀ ਬਰਾਮਦ ਕਰਵਾਇਆ ਜੋ ਮ੍ਰਿਤਕ ਘਟਨਾ ਦੇ ਸਮੇਂ ਪਾਈ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਸਟੀਲ ਦਾ ਪਰਾਤ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਸਾਮਾਨ ਨੂੰ ਸਾੜਿਆ ਸੀ।

6. 15.02.2012 ਨੂੰ ਕੇਸ ਦੀ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਗਈ। ਉਸ ਨੇ ਉਕਤ ਟਾਟਾ ਇੰਡਿਕਾ ਕਾਰ ਨੂੰ ਸੀ.ਐਫ.ਐਸ.ਐਲ. ਟੀਮ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂਚਿਆ। ਕਾਰ ਅੰਦਰ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਸੀਟ ਕਵਰਾਂ ਵਿੱਚ ਮਿਲੇ ਵਾਲਾਂ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਉਸ ਨੇ ਟਾਟਾ ਇੰਡਿਕਾ ਕਾਰ ਵਿੱਚ ਮਿਲੇ ਜੈਕ ਅਤੇ ਪਾਨਾ ਬਾਰੇ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਡਾਕਟਰ ਤੋਂ ਰਾਇ ਲਈ ਅਤੇ ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਰਾਇ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਸਰੀਰ 'ਤੇ ਮਿਲੇ ਬਾਹਰੀ ਜ਼ਖਮ ਉਕਤ ਜੈਕ ਅਤੇ ਪਾਨਾ ਨਾਲ ਸੰਭਵ ਸਨ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਵਾਲਾਂ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਜੋ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਰੱਖੇ ਸਨ, ਸਫਦਰਜੰਗ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਲਈ ਭੇਜੇ ਗਏ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਨੇੜੇ ਤੋਂ ਉਠਾਏ ਗਏ ਸਾਰੇ ਸਮਾਨ ਅਤੇ ਟਾਟਾ ਇੰਡਿਕਾ ਕਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਸੀ.ਐਫ.ਐਸ.ਐਲ. ਲਈ ਜਾਂਚ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ। ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਮੋਬਾਈਲ ਨੰਬਰ 9540594640, ਦੋਸ਼ੀ ਰਾਹੁਲ ਦੇ ਮੋਬਾਈਲ ਨੰਬਰ 9698988533 ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਰਵੀ ਦੇ ਮੋਬਾਈਲ ਨੰਬਰ 8802090923 ਦੇ ਕਾਲ ਵੇਰਵੇ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ। ਸੀ.ਐਫ.ਐਸ.ਐਲ., ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਨੂੰ ਭੇਜੇ ਗਏ ਅਤੇ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਮਾਨ 'ਤੇ ਡੀ.ਐਨ.ਏ. ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ।

7. ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਚਾਰਜ ਸ਼ੀਟ ਸੰਬੰਧਿਤ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਰੱਖੀ ਗਈ। ਕੇਸ ਨੂੰ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਭੇਜਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਚਾਰਜਾਂ ਅਧੀਨ 365/34 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ., ਅਧੀਨ 367/34, ਅਧੀਨ 376(2)(ਜੀ) ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ., ਅਧੀਨ ਸੈਸ਼ਨਜ਼, ਚਾਰਜਾਂ ਅਧੀਨ 365/34 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ., ਅਧੀਨ 367/34, ਅਧੀਨ 376(2)(ਜੀ) ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ., ਅਧੀਨ377/34 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ., ਅਧੀਨ 302 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਤੇ ਅਧੀਨ 201/34 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਤਿੰਨੋਂ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਖਿਲਾਫ 26.05.2012 ਨੂੰ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਚੂੰਕਿ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਕਹਿਆ ਕਿ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ, ਇਸ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ।

8. ਅਭਿਯੋਗ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ 49 ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ। 27.11.2013 ਨੂੰ ਧਾਰਾ 313 ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਿਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜੇ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਨਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਗਲਤ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ। ਦੋਸ਼ੀ ਰਾਹੁਲ ਅਤੇ ਰਵੀ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਜਾਂਚਿਆ ਗਿਆ। ਉਹ 'ਨਵ ਭਾਰਤ ਟਾਈਮਜ਼' ਦਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਹਾਇਕ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ 15.02.2012 ਦੀ ਦੈਨਿਕ ਅਖ਼ਬਾਰ 'ਨਵ ਭਾਰਤ ਟਾਈਮਜ਼' ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਐਕਸ.ਡੀ.ਡਬਲਿਊ1/ ਏ ਲਿਆਇਆ।

9. ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਭਿਯੋਗ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਸਰਾਹਣਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਦੱਸੇ ਗਏ ਅਨੁਸਾਰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ, ਜਿਸਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਚੁਣੌਤੀਯੋਗ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ।

10. ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਲੀਗਲ ਸਰਵਿਸਿਜ਼ ਕਮੇਟੀ ਰਾਹੀਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ 05.12.2019 ਨੂੰ ਦਿਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਸੁਸ਼੍ਰੀ ਸੋਨੀਆ ਮੱਥੁਰ ਨੂੰ ਅਮੀਕਸ ਕਿਊਰੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਸੀਖਿਆ ਅਮੀਕਸ ਕਿਊਰੀ ਸੁਸ਼੍ਰੀ ਮੱਥੁਰ ਅਤੇ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਏ. ਸਿਰਾਜੁਦੀਨ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਅਤੇ ਸੀਖਿਆ ਏ.ਐਸ.ਜੀ. ਸੁਸ਼੍ਰੀ ਐਸ਼ਵਰਿਆ ਭਾਟੀ, ਜਵਾਬੀ-ਰਾਜ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ, ਨੂੰ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਸੁਣਿਆ ਗਿਆ।

11. ਸਿੱਖਿਅਤ ਐਮੀਕਸ ਕਿਊਰੀ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸੋਨੀਆ ਮਾਥੁਰ ਅਤੇ ਸਿੱਖੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ ਸ਼੍ਰੀ ਸਿਰਾਜੁਦੀਨ ਨੇ ਵਿਆਪਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਬੇਨਤੀਆਂ:

(i) ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਦੀ ਪਛਾਣ ਪੀੜਤ ਦੇ ਅਗਵਾ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ

ਗਈ ਸੀ.

(ii) ਉਹ ਹਾਲਾਤ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਲਾਲ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਹੈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਕੋਲੋਂ ਰੰਗੀਨ ਟਾਟਾ ਇੰਡੀਕਾ ਕਾਰ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਾਹੁਲ, ਅਤੇ ਤਿੰਨੋਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਫੜੇ ਗਏ, ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋਏ।

(iii) ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸਥਾਨ ਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਿਕਵਰੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ 13.02.2021 ਨੂੰ ਵੀ ਸਨ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ।

(iv) ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬੰਪਰ ਦਾ ਟੁੱਟਿਆ ਟੁਕੜਾ, ਪਰਸ ਅਤੇ ਵਾਲ ਦੇ ਤਾਰ ਜੋ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਥਾਂ ਤੋਂ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜਿਥੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਪੀੜਤ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਮਿਲੀ ਸੀ, ਬਹੁਤ ਸ਼ੱਕੀ ਸਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਮੁੱਖ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਬਿਆਨਾਂ ਦੌਰਾਨ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ।

(v) ਦਿੱਲੀ ਪੁਲਿਸ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫੀ ਅਤੇ ਵੀਡੀਓਗ੍ਰਾਫੀ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀਆਂ ਜੀਨਜ਼ ਉੱਤੇ ਕੀਚੜ ਅਤੇ ਜੀਨਜ਼ ਦੀ ਲਾਈਨਿੰਗ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾ ਅਤੇ ਬਾਂਹ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਅਤੇ ਫੋਟੋਆਂ ਵਿੱਚ ਵੇਖੀ ਗਈ ਪਰਸ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਸਬੰਧੀ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਸਨ, ਜਿਸ ਨੇ ਅਭਿਯੋਗ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਂਚ ਦੀ ਵਿਸ਼ਵਸਨੀਯਤਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਧੱਕਾ ਪਾਇਆ।

(vi) 14.02.2012 ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਸਥਾਨਾਂ ਤੋਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਵਸਤੂਆਂ ਦੀਆਂ ਬਰਾਮਦਗੀਆਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਵੈ-ਨਿਰਭਰ ਗਵਾਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਮਰਥਨ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ।

(vii) ਪੋਸਟ-ਮੌਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ ਨੇ ਪੀੜਤ ਦੀ ਮੌਤ ਦੇ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਲਾਸ਼ ਦੀ ਖੋਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ।

(viii) ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਫੋਰੈਂਸਿਕ ਸਬੂਤ ਵਿਗਿਆਨਕ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋਏ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਖਿਲਾਫ ਹਾਲਾਤ ਵਜੋਂ ਵਰਤੇ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੇ।

(ix) ਦੋਸ਼ੀ ਰਾਹੁਲ ਅਤੇ ਰਵੀ ਦੇ ਕਾਲ ਵੇਰਵੇ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ਮੁਕਤ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

(x) ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਉਚਿਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੋਈ, ਕਿਉਂਕਿ ਦਸ ਮੁੱਖ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਕ੍ਰਾਸ-ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਹੋਰ ਕਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ।

12. ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਏਐਸਜੀ ਸੁਸ਼੍ਰੀ ਐਸ਼ਵਰਿਆ ਭਾਟੀ ਨੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤੇ ਹਨ:

(i) ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਸਰਾਹਣਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸਮਾਨ ਨਿਰਧਾਰਣ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ 'ਤੇ ਲਗਾਏ ਗਏ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਦਿਆਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ।

(ii) ਰਾਹੁਲ ਖਿਲਾਫ ਕੇਸ ਨੂੰ ਅਭਿਯੋਗ ਦੁਆਰਾ ਸਾਰੇ ਮੁੱਖ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਕੇ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਏਐਸਆਈ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਲਾਲ ਰੰਗ ਦੀ ਟਾਟਾ ਇੰਡਿਕਾ ਕਾਰ ਚਲਾਉਂਦਿਆਂ ਕਾਬੂ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਟਾਟਾ ਇੰਡਿਕਾ ਕਾਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਜੈਕ ਅਤੇ ਸਪੈਨਰ ਅਤੇ ਇੱਕ ਵਾਲ ਦਾ ਟੁਕੜਾ ਮਿਲਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਜੈਕ 'ਤੇ ਖੂਨ ਦੇ ਦਾਗ ਸਨ।

(iii) ਕਾਰ ਵਿੱਚੋਂ ਮਿਲੇ ਜੈਕ ਅਤੇ ਵਾਲ ਤੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਡੀ.ਐਨ.ਏ. ਪ੍ਰੋਫਾਈਲ ਅਤੇ ਅਨਾਮਿਕਾ ਦੇ ਯੋਨੀ ਸਵੈਬ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਮਹਿਲਾ ਫ੍ਰੈਕਸ਼ਨ ਡੀ.ਐਨ.ਏ. ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦੇ ਸਨ।

(iv) ਪੀੜਤ ਅਨਾਮਿਕਾ ਉੱਤੇ ਮਿਲੇ ਸੱਟਾਂ ਨੂੰ ਕਾਰ ਵਿੱਚੋਂ ਮਿਲੇ ਜੈਕ ਅਤੇ ਸਪੈਨਰ ਨਾਲ ਲੱਗਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਸੀ।

(v) ਅਨਾਮਿਕਾ ਦੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹ ਦੇ ਨੇੜੇ ਮਿਲੀ ਬੰਪਰ ਦੀ ਟੁੱਟੀ ਹੋਈ ਟੁਕੜੀ ਨੂੰ ਰਾਹੁਲ ਦੁਆਰਾ ਚਲਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਲਾਲ ਰੰਗ ਦੀ ਇੰਡਿਕਾ ਕਾਰ ਦੇ ਬੰਪਰ ਦਾ ਟੁਕੜਾ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

(vi) ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-10 ਹਰੀ ਓਮ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਤੋਂ ਇਹ ਸਥਾਪਿਤ ਹੋਇਆ ਕਿ ਕਾਰ 9 ਜਨਵਰੀ, 2012 ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 07:45 ਵਜੇ ਤੋਂ 10 ਫਰਵਰੀ, 2012 ਨੂੰ ਲਗਭਗ 10:00 ਵਜੇ ਤੱਕ ਰਾਹੁਲ ਕੋਲ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਕਥਿਤ ਤੌਰ ਤੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

(vii) ਇੰਡਿਕਾ ਕਾਰ ਦੀ ਸੀਟ ਕਵਰ ਉੱਤੇ ਰਾਹੁਲ ਦਾ ਵੀਰਿਆ ਪਾਇਆ ਗਿਆ।

(viii) ਜਿੱਥੇ ਅਨਾਮਿਕਾ ਦੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹ ਬਰਾਮਦ ਹੋਈ ਸੀ, ਉਸ ਜਗ੍ਹਾ ਨੇੜੇ ਦੋ ਏ.ਟੀ.ਐਮ. ਕਾਰਡਾਂ, ਇੱਕ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਲਾਇਸੈਂਸ, ਸਕੂਲ ਛੱਡਣ ਦੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟਾਂ ਦੀਆਂ ਫੋਟੋਕਾਪੀਆਂ ਅਤੇ ਪੈਨ ਕਾਰਡ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਪਰਸ ਮਿਲਿਆ ਅਤੇ ਇਹ ਸਾਬਿਤ ਹੋਇਆ ਕਿ ਇਹ ਪਰਸ ਦੋਸ਼ੀ ਰਾਹੁਲ ਦਾ ਸੀ।

(ix) ਅਨਾਮਿਕਾ ਦੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹ ਤੋਂ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਾਲ ਦਾ ਟੁਕੜਾ ਦੋਸ਼ੀ ਰਵੀ ਦੇ ਖ਼ੂਨ ਦੇ ਨਮੂਨੇ ਤੋਂ ਨਿਕਾਲੇ ਗਏ ਡੀ.ਐਨ.ਏ. ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਸੀ।

(x) ਦੋਸ਼ੀ ਰਵੀ ਜਦੋਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਮੋਬਾਈਲ ਫੋਨ ਲੈ ਕੇ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿਸਦਾ ਟੈਲੀਫੋਨ ਨੰਬਰ 8802090923 ਸੀ, ਅਤੇ ਕਾਲ ਵੇਰਵਿਆਂ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਨੇ ਦਿਖਾਇਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਅਨਾਮਿਕਾ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਹਟਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਦੇਹ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਰੋਦਾਈ ਵਿੱਚ ਸੁੱਟਿਆ ਗਿਆ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਹ ਫੋਨ ਪਿੰਡ ਰੋਦਾਈ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।

(xi) ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਤੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਨੋਦ ਦਾ ਸਵਾਲ ਸੀ, ਅਨਾਮਿਕਾ ਦੇ ਯੋਨੀ ਸਵੈਬ ਤੋਂ ਨਿਕਾਲੇ ਗਏ ਵੀਰਿਆ ਦੀ ਡੀ.ਐਨ.ਏ. ਪ੍ਰੋਫਾਈਲ ਉਸਦੀ ਡੀ.ਐਨ.ਏ. ਪ੍ਰੋਫਾਈਲ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦੀ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਵੀਰਿਆ ਵੀ ਰਾਹੁਲ ਦੁਆਰਾ ਚਲਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਟਾਟਾ ਇੰਡਿਆ ਕਾਰ ਦੀ ਸੀਟ ਕਵਰ ਤੋਂ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।

13. ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਬਹਿਸ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਜਵਾਬੀ-ਰਾਜ ਨੂੰ ਕੁਝ ਹਦਾਇਤਾਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ ਕਿ ਉਹ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਸਬੰਧੀ ਪ੍ਰੋਬੇਸ਼ਨ ਅਫਸਰ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਤੇ ਜੇਲ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖੇ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਦੁਆਰਾ ਜੇਲ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੰਮ ਦੀ ਕਿਸਮ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੋਵੇ। ਵੀ.ਆਈ.ਐਮ.ਐਚ.ਏ.ਐਨ.ਐਸ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਦੇ ਮਾਨਸਿਕ ਮੁਲਾਂਕਣ ਲਈ ਉਚਿਤ ਟੀਮ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਰਿਪੋਰਟ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਰੱਖਣ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਵੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਤਦਨੁਸਾਰ, ਸਮੁੱਚੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਸਬੰਧਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਰੱਖੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਪੀੜਤ ਕੁੰਵਰ ਸਿੰਘ ਨੇਗੀ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਕ੍ਰਿ.ਐਮ.ਪੀ. ਨੰਬਰ 5559 ਦੇ 2015 ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਜਵਾਬੀ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਮੰਗੀ ਗਈ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈ ਸਕੇ। ਇੱਕ ਹੋਰ ਅਰਜ਼ੀ ਯੋਗਿਤਾ ਭਯਾਨਾ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਜਵਾਬੀ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਮ੍ਰਿਤਕ-ਪੀੜਤ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਵਾਲੀ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਯੌਨ ਸੋਸ਼ਣ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਕਾਊਂਸਲਿੰਗ ਅਤੇ ਸਹਾਰਾ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਰਗਰਮ ਸੀ।

14. ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਇਹ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਸਾਰਾ ਮਾਮਲਾ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਸ਼ਨ ਦੇ ਪਰਿਸਥਿਤੀ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਸੀ, ਅਤੇ ਕਿ ਪੀੜਤਾ ਨਾਲ ਬਲਾਤਕਾਰ ਅਤੇ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ "ਸਾਬਤ" ਮੰਨਦਿਆਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ਾਂ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ:

“(1) ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਇੱਕ ਲਾਲ ਰੰਗ ਦੀ ਟਾਟਾ ਇੰਡੀਕਾ ਕਾਰ ਵਿੱਚ ਅਗਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

(2) ਲਾਲ ਰੰਗ ਦੀ ਟਾਟਾ ਇੰਡੀਕਾ ਕਾਰ ਜਿਸ ਦਾ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਨੰਬਰ ਡੀ.ਐਲ. 3ਸੀ ਏ.ਐਫ. 4348 ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-10 ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਵਿੱਚ ਸੀ, 9.2.2012 ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 07.45 ਤੋਂ 10.2.2012 ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 9 ਵਜੇ ਤੱਕ ਅਤੇ 11.2.2012 ਤੋਂ 13.2.2012 ਤੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਰਾਹੁਲ ਦੀ ਕਸਟਡੀ ਵਿੱਚ ਸੀ।

(3) ਉਕਤ ਟਾਟਾ ਇੰਡੀਕਾ ਕਾਰ ਦੀ ਪਿਛਲੀ ਸੀਟ 'ਤੇ ਇੱਕ ਔਰਤ ਦਾ ਵਾਲ ਦਾ ਟੁਕੜਾ ਮਿਲਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਡੀ.ਐਨ.ਏ. ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਡੀ.ਐਨ.ਏ. ਨਾਲ ਮਿਲਦਾ ਜੁਲਦਾ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਜਿਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਵਾਲ ਸੀ।

(4) ਉਕਤ ਟਾਟਾ ਇੰਡੀਕਾ ਕਾਰ ਦੇ ਸੀਟ ਕਵਰਾਂ 'ਤੇ ਮਿਲੇ ਵੀਰਜ ਦੇ ਧੱਬਿਆਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਡੀ.ਐਨ.ਏ. ਦੋਸ਼ੀ ਰਾਹੁਲ ਦੇ ਡੀ.ਐਨ.ਏ. ਨਾਲ ਮਿਲਦਾ ਜੁਲਦਾ ਸੀ।

(5) ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਪਿੰਡ ਰੋਦਾਈ ਦੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 13.2.2012 ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਰਵੀ ਅਤੇ ਵਿਨੋਦ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

(6) ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਦੇ ਨੇੜੇ ਇੱਕ ਲਾਲ ਰੰਗ ਦਾ ਪਰਸ ਮਿਲਿਆ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਨਕਦੀ, ਏਟੀਐਮ ਕਾਰਡਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਰਾਹੁਲ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਪੈਨ ਕਾਰਡ ਅਤੇ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਲਾਇਸੈਂਸ ਵੀ ਸਨ।

(7) ਤਿੰਨੇਂ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਉਸ ਥਾਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕੀਤੀ, ਜਿੱਥੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ 'ਮਟਕਾ' ਨਾਲ ਵਾਰ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ।

(8) ਉਕਤ ਟਾਟਾ ਇੰਡੀਕਾ ਕਾਰ ਜਿਸ ਦਾ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਨੰਬਰ DL 3C AF 4348 ਹੈ, ਦੇ ਬੂਟ ਤੋਂ ਇੱਕ ਜੈਕ ਅਤੇ ਪਾਨਾ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਖੂਨ ਦੇ ਧੱਬੇ ਸਨ ਅਤੇ ਖੂਨ ਦੇ ਧੱਬਿਆਂ ਤੋਂ ਬਣਾਈ ਗਈ ਡੀ.ਐਨ.ਏ. ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਡੀ.ਐਨ.ਏ. ਨਾਲ ਮਿਲਦੀ ਜੁਲਦੀ ਪਾਈ ਗਈ ਜਿਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ 'ਤੇ ਉਕਤ ਜੈਕ ਅਤੇ ਪਾਨਾ ਨਾਲ ਵਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

(9) ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਡਾਕਟਰ (PW26) ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ 'ਅਨਾਮਿਕਾ' ਦੀ ਲਾਸ਼ 'ਤੇ ਮਿਲੇ ਸੱਟਾਂ ਉਕਤ ਜੈਕ ਅਤੇ ਪਾਨਾ ਨਾਲ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।

(10) ਉਕਤ ਟਾਟਾ ਇੰਡੀਕਾ ਕਾਰ ਜਿਸ ਦਾ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਨੰਬਰ DL 3C AF 4348 ਹੈ, ਦੇ ਬੰਪਰ ਦਾ ਇੱਕ ਟੁੱਟਿਆ ਹੋਇਆ ਟੁਕੜਾ ਵੀ ਪਿੰਡ ਰੋਦਾਈ ਦੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਦੇ ਨੇੜੇ ਤੋਂ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

(11) ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਪੈਂਟੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਨੋਦ ਨੇ ਘਰ ਨੰਬਰ RZ-54, ਪਾਲਮ ਵਿਹਾਰ, ਸੈਕਟਰ-6, ਦ੍ਵਾਰਕਾ, ਜੋ ਕਿ PW-11 ਦਾ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਤਿੰਨੇਂ ਦੋਸ਼ੀ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਵਜੋਂ ਰਹਿ ਰਹੇ ਸਨ, ਦੇ ਨਾਲ ਲੱਗਦੀ ਖਾਲੀ ਪਲਾਟ ਤੋਂ ਬਰਾਮਦ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਸੀ।

(12) ਦੋਸ਼ੀ ਰਾਹੁਲ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਟੁੱਟਿਆ ਮੋਬਾਇਲ ਫੋਨ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਕਰਨਾਲ ਸਿਨੇਮਾ ਹਾਲ ਦੇ ਨੇੜੇ ਰਾਜਿੰਦਰ ਢਾਬਾ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸੜਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਵਿਭਾਜਕ ਵਿੱਚੋਂ ਝਾੜੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਬਰਾਮਦ ਕਰਵਾਇਆ।

(13) ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਯੋਨੀ ਸਵੈਬ ਵਿੱਚ ਮਿਲੇ ਮਿਲੇ ਮਰਦ ਦੀ ਡੀ.ਐਨ.ਏ. ਪ੍ਰੋਫਾਈਲ ਪਾਈ ਗਈ, ਜੋ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਨੋਦ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਰਵੀ ਦੇ ਡੀ.ਐਨ.ਏ. ਨਾਲ ਮਿਲਦੀ ਜੁਲਦੀ ਸੀ।

(14) 09.2.2012 ਅਤੇ 10.2.2012 ਦੀ ਰਾਤ ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਕਰਕੇ ਬਲਾਤਕਾਰ ਅਤੇ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੋਸ਼ੀ ਰਾਹੁਲ, ਦੋਸ਼ੀ ਰਵੀ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਮੋਬਾਇਲ ਫੋਨਾਂ ਦੀ ਲੋਕੇਸ਼ਨ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਝੱਜਰ

ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਸੀ।

15. ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵੀ ਉਹੀ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ "ਸਾਬਤ" ਮੰਨਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਹੋਰ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਨਾਮਿਕਾ ਦੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹ ਤੋਂ ਬਰਾਮਦ ਇੱਕ ਵਾਲ ਦੇ ਡੀ.ਐਨ.ਏ. ਦਾ ਰਵੀ ਦੇ ਡੀ.ਐਨ.ਏ. ਨਾਲ ਮੇਲ ਅਤੇ ਇੰਡਿਕਾ ਕਾਰ ਦੀ ਸੀਟ ਕਵਰ 'ਤੇ ਪਾਏ ਗਏ ਵੀਰਜ ਦੇ ਧੱਬਿਆਂ ਤੋਂ ਬਣਾਏ ਗਏ ਡੀ.ਐਨ.ਏ. ਦਾ ਪ੍ਰੋਫਾਈਲ ਵਿਨੇਦ ਦੇ ਡੀ.ਐਨ.ਏ. ਪ੍ਰੋਫਾਈਲ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਣ ਦੀਆਂ ਦੋ ਦੋਸ਼ੀ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ।

16. ਪਰਿਸਥਿਤੀਜਨਕ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਸਬੰਧੀ ਕਾਨੂੰਨ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਲੜੀ ਵਿੱਚ ਕਾਫੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਸੁਥਰਾ ਹੈ। ਸ਼ਰਦ ਬਿਰਧੀਚੰਦ ਸਰਦਾ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਨੋਟ ਲੈਂਦਿਆਂ ਪੰਜ ਸਿਦਾਂਤ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ: -

“152. ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਚਾਹਾਂਗੇ ਜੋ ਕਿ ਕੇਵਲ ਪਰਿਸਥਿਤੀਜਨਕ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਕੇਸ ਦੇ ਸੁਭਾਵ, ਚਰਿੱਤਰ ਅਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਬੂਤ ਬਾਰੇ ਹਨ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਮੌਲਿਕ ਅਤੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਫੈਸਲਾ ਹਨੂਮੰਤ ਬਨਾਮ ਮਧਿਆ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ [AIR 1952 SC 343 : 1952 SCR 1091 : 1953 Cri LJ 129] ਹੈ। ਇਹ ਕੇਸ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਆਏ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਲਗਾਤਾਰ ਪਾਲਣਾ ਅਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਤੁਫੈਲ (ਉਰਫ) ਸਿੰਮੀ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ [(1969) 3 SCC 198 : 1970 SCC (Cri) 55] ਅਤੇ ਰਾਮਗੋਪਾਲ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ [(1972) 4 SCC 625 : AIR 1972 SC 656] ਦੇ ਕੇਸ। ਹਨੂਮੰਤ ਕੇਸ [AIR 1952 SC 343 : 1952 SCR 1091 : 1953 Cri LJ 129] ਵਿੱਚ ਮਹਾਜਨ, ਜੀ. ਨੇ ਜੋ ਕੁਝ ਕਹਿਆ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣਾ ਉਪਯੋਗੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ:

153. ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਨੇੜਲੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚੱਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਖਿਲਾਫ ਕੇਸ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਿਤ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਸ਼ਰਤਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ: (1) ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਤੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਦਾ ਨਿਸ਼ਕਰਸ਼ ਕੱਢਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ ਉਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਿਤ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

ਇਥੇ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਚਿੰਤਤ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਨੂੰ "ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ" ਅਤੇ ਨਾ ਕਿ "ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ" ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਨਾ ਸਿਰਫ ਵਿਆਕਰਣਿਕ ਪਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿਭੇਦ ਹੈ "ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ" ਅਤੇ "ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਸਾਬਤ" ਵਿੱਚ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸ਼ਿਵਾਜੀ ਸਹਾਬਰਾਓ ਬੋਬਾਦੇ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ [(1973) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 793]:

“ਜ਼ਰੂਰ, ਇਹ ਇੱਕ ਮੁੱਖ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਕਿ ਸਿਰਫ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਦੋਸ਼ੀ ਹੈ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾ ਸਕੇ ਅਤੇ ‘ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ’ ਅਤੇ ‘ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ’ ਵਿਚਕਾਰ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਦੂਰੀ ਲੰਬੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸਪਸ਼ਟ ਕਲਪਨਾਓਂ ਨੂੰ ਪੱਕੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਖ ਕਰਦੀ ਹੈ।”

(2) ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਿਤ ਤੱਥ ਕੇਵਲ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਦੇ ਕਲਪਨਾ ਨਾਲ ਹੀ ਸੰਗਤ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ, ਇਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਲਪਨਾ ਦੁਆਰਾ ਸਪਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਸਿਵਾਏ ਇਸ ਦੇ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦੋਸ਼ੀ ਹੈ,

(3) ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਰਣਾਇਕ ਕਿਸਮ ਅਤੇ ਰੁਝਾਨ ਦਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ,

(4) ਉਹ ਹਰ ਸੰਭਵ ਕਲਪਨਾ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਸਿਰਫ ਸਾਬਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਇੱਕ ਨੂੰ ਛੱਡਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ

(5) ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਚੇਨ ਇੰਨੀ ਪੂਰੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਬੇਗੁਨਾਹੀ ਨਾਲ ਸੰਗਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਾਜਬ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਨਾ ਦੇਵੇ ਅਤੇ ਇਹ ਦਿਖਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਮਨੁੱਖੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ।

154. ਜੇ ਅਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਕਹਿ ਸਕੀਏ, ਤਾਂ ਇਹ ਪੰਜ ਸੁਨਹਿਰੀ ਸਿਧਾਂਤ, ਪਰਿਸਥਿਤੀਜਨਕ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਇੱਕ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੀ ਪੰਚਸੀਲ ਨੂੰ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ।"

17. ਪਦਾਲਾ ਵੀਰਾ ਰੈੱਡੀ ਬਨਾਮ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ2SUPERSCRIPT ਵਿੱਚ, ਇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਹੇਠਾਂ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ:

"10…… (1) ਉਹ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਖਿੱਚਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਅਤੇ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਨਾਲ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ; (2) ਉਹ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਰੁਝਾਨ ਦੀ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵੱਲ ਬੇਖਟਕੇ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ;

(3) ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ, ਇਕੱਠੀਆਂ ਲਈਆਂ, ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਚੇਨ ਬਣਾਉਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਇੰਨੀ ਪੂਰੀ ਹੋਵੇ ਕਿ ਇਸ ਨਤੀਜੇ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦਾ ਕੋਈ ਰਸਤਾ ਨਾ ਬਚੇ ਕਿ ਸਾਰੇ ਮਨੁੱਖੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਹੀ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਨਹੀਂ; ਅਤੇ

(4) ਪਰਿਸਥਿਤੀਜਨਕ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਪੂਰਾ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਧਾਰਨਾ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਤੋਂ ਅਸਮਰੱਥ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤ ਨਾ ਸਿਰਫ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨਾਲ ਸੁਸੰਗਤ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਬੇਗੁਨਾਹੀ ਨਾਲ ਅਸੁਸੰਗਤ ਵੀ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। (ਦੇਖੋ ਗੰਭੀਰ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਦੇਖੋ।)"

18. ਉਕਤ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਨਵਨੀਤਕ੍ਰਿਸ਼ਨਨ ਬਨਾਮ ਪੁਲਿਸ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਰਾਜ (2018) 16 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 161 ਵਿੱਚ ਵੀ ਅਪਨਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ, ਆਓ ਦੇਖੀਏ ਕਿ ਕੀ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਸਮਝਦਾਰੀ ਅਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਨਾਲ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

19. ਅਭਿਯੋਗ ਦੁਆਰਾ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪਹਿਲੇ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਮੁੱਖ ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਪੀੜਤਾ ਨੂੰ 09.02.2012 ਨੂੰ ਲਗਭਗ 8:45 ਵਜੇ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਇੱਕ ਲਾਲ ਰੰਗ ਦੀ ਟਾਟਾ ਇੰਡੀਕਾ ਕਾਰ ਵਿੱਚ ਅਗਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਭਿਯੋਗ ਨੇ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.-1 ਪੂਜਾ ਰਾਵਤ, ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.-2 ਵਿਕਾਸ ਸਿੰਘ ਰਾਵਤ, ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.-4 ਵਿਕਾਸ, ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.-29 ਸਰਸਵਤੀ ਅਤੇ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.-42 ਸੰਗੀਤਾ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ। ਅਭਿਯੋਗ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਪੀੜਤਾ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.-1 ਪੂਜਾ ਰਾਵਤ, ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.-29 ਸਰਸਵਤੀ ਅਤੇ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.-42 ਸੰਗੀਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਘਰ ਵਾਪਸ ਆ ਰਹੀ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਹ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਦੋਸਤ ਹਨੂਮਾਨ ਚੌਕ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਤੁਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਇੱਕ ਲਾਲ-ਰੰਗ ਦੀ ਟਾਟਾ ਇੰਡੀਕਾ ਕਾਰ ਪਿੱਛੋਂ ਆਈ ਅਤੇ ਅਚਾਨਕ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਰੁਕ ਗਈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਮੁੰਡਾ ਕਾਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆਇਆ ਅਤੇ ਪੀੜਤਾ ਨੂੰ ਕਾਰ ਵਿੱਚ ਖਿੱਚ ਲਿਆ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਸ ਕਾਰ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਤਿੰਨ-ਚਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.-4 ਵਿਕਾਸ ਨੇ ਦਖਲ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਕਾਰ ਵਿੱਚ ਬੈਠੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੇ ਉਸ ਨਾਲ ਝਗੜਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੀੜਤਾ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਕਾਰ ਨੂੰ ਚਲਾਇਆ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਭਿਯੋਗ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇਸ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤੱਕ ਸੰਬੰਧਿਤ ਗਵਾਹਾਂ ਵਿਜ਼ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.-1 ਪੂਜਾ ਰਾਵਤ, ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.-4 ਵਿਕਾਸ, ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.-29 ਸਰਸਵਤੀ, ਅਤੇ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.-42 ਸੰਗੀਤਾ ਦੁਆਰਾ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਉਕਤ ਗਵਾਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੀ-ਆਪਣੀ ਗਵਾਹੀ ਦੌਰਾਨ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਬੈਠੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਪਛਾਣਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਭਾਵੇਂ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.-4 ਵਿਕਾਸ, ਜਿਸ ਨੇ ਪੀੜਤਾ ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨਾਲ ਕੁਝ ਝਗੜੇ ਵੀ ਕੀਤੇ ਸਨ, ਉਸ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੀ ਗਵਾਹੀ ਦੌਰਾਨ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਬੈਠੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਪਛਾਣਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਉਹੀ ਮੁੰਡੇ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਉਸ ਨੇ ਝਗੜਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਪੀੜਤਾ ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਹੋਰ, ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.-1 ਪੂਜਾ ਰਾਵਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਚਿਹਰੇ ਢੱਕੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਜਦਕਿ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.-29 ਸਰਸਵਤੀ ਅਤੇ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.-4 ਵਿਕਾਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਨੇਰੇ ਕਾਰਨ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਪਛਾਣੇ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕੇ। ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.-2 ਵਿਕਾਸ ਸਿੰਘ ਰਾਵਤ ਜੋ ਕਿ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.-1 ਪੂਜਾ ਰਾਵਤ ਦਾ ਭਰਾ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸ ਦਾ ਘਰ ਹਨੂਮਾਨ ਚੌਕ ਦੇ ਨੇੜੇ ਸੀ, ਤੁਰੰਤ ਘਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਲਾਲ ਰੰਗ ਦੀ ਇੰਡੀਕਾ

ਕਾਰ ਨੂੰ ਤਾਜਪੁਰ ਵੱਲ ਜਾਂਦਾ ਦੇਖਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਉਕਤ ਗਵਾਹ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਪਛਾਣਣ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੀੜਤਾ ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.-8 ਕੁੰਵਰ ਸਿੰਘ ਨੇਗੀ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਧੀ 09.02.2012 ਨੂੰ ਕੁਝ ਅਣਜਾਣ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਅਗਵਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਦ ਆਪਣੇ ਦੋਸਤਾਂ ਨਾਲ ਗੁੜਗਾਓਂ ਤੋਂ ਪਰਤ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਘਟਨਾ ਦਾ ਗਵਾਹ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ। ਉਥੇ ਸੀ ਕੋਈ T.I. ਦੌਰਾਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਪਰੇਡ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਸਬੰਧਤ ਜਾਂਚਾਂ ਦੇ ਕੋਰਸ.

20. ਉਕਤ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਤਾ ਚੱਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਾ ਤਾਂ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵੱਲੋਂ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਲਈ ਕੋਈ ਟੀ.ਆਈ. ਪਰੇਡ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਗਵਾਹ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਗਵਾਹੀਆਂ ਦੌਰਾਨ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਦੋਸ਼ੀਆਂ-ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਅਸਲ ਪਛਾਣ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਥਾਪਿਤ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ, ਅਭਿਯੋਗ ਦਾ ਸਾਰਾ ਮਾਮਲਾ ਪਹਿਲੀ ਹੀ ਪਰਿਸਥਿਤੀ 'ਤੇ ਢਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਬੂਤ ਦੁਆਰਾ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ-ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਕੋਈ ਠੋਸ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ।

21. ਅਭਿਯੋਗ ਵੱਲੋਂ ਨਿਰਭਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਗਲੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪਰਿਸਥਿਤੀ ਸੀ ਦੋਸ਼ੀ ਰਾਹੁਲ ਦੀ 13.02.2012 ਨੂੰ ਲਾਲ ਰੰਗ ਦੀ ਇੰਡਿਕਾ ਕਾਰ ਨਾਲ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ। ਫਿਰ ਅਭਿਯੋਗ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵੱਲ ਮੁੜਦੇ ਹੋਏ, ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਗਵਾ ਦੀ ਕਥਿਤ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਛਾਵਲਾ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਨੂੰ 09.02.2012 ਨੂੰ 21:18 ਘੰਟੇ 'ਤੇ ਇੱਕ ਕਾਲ ਰਾਹੀਂ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮਿਲੀ ਕਿ ਇੱਕ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਲਾਲ-ਰੰਗ ਦੀ ਟਾਟਾ ਇੰਡਿਕਾ ਕਾਰ ਵਿੱਚ ਹਨੂਮਾਨ ਚੌਕ, ਕੁਤੁਬ ਵਿਹਾਰ, ਛਾਵਲਾ ਕੋਲ ਅਗਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਕਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਉਸ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਡੀ.ਡੀ. ਨੰਬਰ 27ਏ ਵਜੋਂ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਐਸ.ਆਈ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਚੰਦ (ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-45) ਜੋ ਕਿ ਪੀ.ਐਸ. ਛਾਵਲਾ ਵਿੱਚ ਤਾਇਨਾਤ ਸੀ, ਨਾਲ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਰਾਕੇਸ਼ ਨੇ ਹਨੂਮਾਨ ਚੌਕ 'ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ-ਸਰਸਵਤੀ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਨੇ ਕਥਿਤ ਘਟਨਾ ਬਾਰੇ ਆਪਣਾ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਐਸ.ਆਈ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਚੰਦ ਵੱਲੋਂ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 363 ਅਧੀਨ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ ਗਈ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 13.02.2012 ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਜਾਂਚ ਐਸ.ਐਚ.ਓ., ਪੀ.ਐਸ. ਛਾਵਲਾ, ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਸੰਦੀਪ ਗੁਪਤਾ (ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-48), ਐਸ.ਆਈ. ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-12) ਪੀ.ਐਸ. ਸੈਕਟਰ-23, ਦ੍ਵਾਰਕਾ ਵੱਲੋਂ ਸੌਂਪੀ ਗਈ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ-ਰਾਹੁਲ ਅਤੇ ਇੱਕ ਲਾਲ ਰੰਗ ਦੀ ਇੰਡਿਕਾ ਕਾਰ ਜਿਸ ਦਾ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਨੰਬਰ ਡੀ.ਐਲ. 3ਸੀ ਏ.ਐਫ. 4348 ਹੈ, ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਰਾਹੁਲ ਨੂੰ ਉਸ ਕਾਰ ਵਿੱਚ ਦ੍ਵਾਰਕਾ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਸੈਕਟਰ 9, ਮੈਟਰੋ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਨੇੜੇ ਘੁੰਮਦਾ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।

22. ਦੋਸ਼ੀ-ਰਾਹੁਲ ਦੀ ਗਿਰਫ਼ਤਾਰੀ ਸਬੰਧੀ, ਪੀਡਬਲਿਊ-12 ਏਐਸਆਈ ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ-ਰਾਹੁਲ ਨੂੰ ਲਾਲ ਰੰਗ ਦੀ ਇੰਡਿਕਾ ਕਾਰ ਚਲਾਉਂਦਿਆਂ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਹ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਸੀ; ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਵਾਹਨ ਦੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਮੰਗੇ, ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ-ਰਾਹੁਲ ਉਹ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਕਰ ਸਕਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਹ (ਪੀਡਬਲਿਊ-12) ਨੇ ਰਾਹੁਲ ਨੂੰ ਗਿਰਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਐਸ.ਐਚ.ਓ. ਨੂੰ ਪੀ.ਐਸ. ਛਾਵਲਾ ਵਿੱਚ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੀ. ਪੀਡਬਲਿਊ-12 ਏਐਸਆਈ ਰਜਿੰਦਰ ਨੇ ਸਮਝਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਕੰਟਰੋਲ ਰੂਮ ਤੋਂ ਇੱਕ ਸੁਨੇਹਾ ਆਇਆ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਲਾਲ ਰੰਗ ਦੀ ਇੰਡਿਕਾ ਕਾਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਉਸ ਵਾਹਨ ਨੂੰ ਗਿਰਫ਼ਤਾਰ ਕਰਨਾ ਸੀ ਅਤੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਐਸ.ਐਚ.ਓ. ਨੂੰ ਰਿਪੋਰਟ ਕਰਨੀ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਰਾਹੁਲ ਨੂੰ ਗਿਰਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਦੋਸ਼ੀ ਰਾਹੁਲ ਨੂੰ ਇਸ ਲਈ ਗਿਰਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਲਾਲ ਇੰਡਿਕਾ ਕਾਰ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਸੀ. ਖਾਸ ਤੌਰ ਤੇ, ਅਭਿਯੋਗ ਵੱਲੋਂ ਜਾਂਚੇ ਗਏ ਗਵਾਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਉਸ ਇੰਡਿਕਾ ਕਾਰ ਨੂੰ ਪਛਾਣਿਆ ਨਹੀਂ ਜੋ ਕਥਿਤ ਤੌਰ ਤੇ ਰਾਹੁਲ ਵੱਲੋਂ 13.02.2012 ਨੂੰ ਚਲਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ. ਪੀਡਬਲਿਊ-29, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਸਰਸਵਤੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕ੍ਰਾਸ-ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਹ ਸਕਦੀ ਕਿ ਇਹ ਉਹੀ ਕਾਰ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪੀੜਤ ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ. ਕਿਸੇ ਵੀ ਗਵਾਹ ਨੇ ਉਸ ਕਾਰ ਦਾ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਨੰਬਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪੀੜਤ ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ.

23. ਹੁਣ, ਅਭਿਯੋਗ ਦੇ ਅਗਲੇ ਕੇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਦੋਸ਼ੀ-ਰਾਹੁਲ ਨੇ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਸੰਦੀਪ ਗੁਪਤਾ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਖੁਲਾਸਾ ਬਿਆਨ (ਐਕਸ. ਪੀਡਬਲਿਊ-39/ਬੀ) ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੋਰ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਨੋਦ ਅਤੇ ਰਵੀ ਨੂੰ ਬੀਟ

ਕਾਂਸਟੇਬਲਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 14:45 ਅਤੇ 15:00 ਘੰਟਿਆਂ 'ਤੇ ਗਿਰਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਖੁਲਾਸਾ ਬਿਆਨ (ਐਕਸ. ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-39/ਏ ਅਤੇ ਐਕਸ.ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-39/ਸੀ) ਪੀ-1 ਸੰਦੀਪ ਗੁਪਤਾ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਿੱਤੇ. ਉਕਤ ਬੀਟ ਕਾਂਸਟੇਬਲਾਂ ਨੂੰ ਅਭਿਯੋਗ ਵੱਲੋਂ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਅੱਗੇ ਜਾਂਚਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਸੀ. ਉਕਤ ਬੀਟ ਕਾਂਸਟੇਬਲਾਂ ਦੀ ਨਾ-ਜਾਂਚ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੀਆਂ ਗਿਰਫ਼ਤਾਰੀਆਂ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ੱਕ ਦਾ ਬੱਦਲ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਗਲੇ ਬਿਆਨਾਂ ਵਿੱਚ, ਜੋ ਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ 313 ਦੇ ਅਧੀਨ ਕ੍ਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਧੀਨ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਦੋਸ਼ੀ-ਰਾਹੁਲ ਨੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਰਵੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਤੋਂ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਉਹ (ਅਰਥਾਤ ਰਾਹੁਲ) ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਰਵੀ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਣ ਲਈ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਪੁੱਜਾ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਗਿਰਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਕਾਰ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ. ਦੋਸ਼ੀ-ਵਿਨੋਦ ਅਤੇ ਰਵੀ ਨੇ ਵੀ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਘਰ ਤੋਂ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਗਿਰਫ਼ਤਾਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਕਾਰ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਅਭਿਯੋਗ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਹਾਣੀ ਵਿੱਚ ਗੰਭੀਰ ਸ਼ੱਕ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

24. ਵਿਚਿਤਰ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਘਟਨਾ ਦੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਕੌਣ ਪਹੁੰਚਿਆ ਸੀ ਜਿਥੇ ਪੀੜਤ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਪਈ ਸੀ, ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਸਬੂਤ ਵੀ ਸਪਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਪੀਡਬਲਯੂ-46 ਏਐਸਆਈ ਬਲਵਾਨ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਐਸ. ਰੋਦਾਈ, ਹਰਿਆਣਾ, ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 13.02.2012 ਨੂੰ ਡੀਡੀ ਨੰਬਰ 24 ਦੀ ਰਸੀਦ ਮਿਲਣ 'ਤੇ, ਉਹ ਮੁਖ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਵਿਨੋਦ ਅਤੇ ਮੁਖ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਅਮਨ ਕੁਮਾਰ ਨਾਲ ਕਰਾਵਾਰਾ ਰੇਲਵੇ ਫਾਟਕ, ਰੇਵਾੜੀ ਦੇ ਨੇੜੇ ਖੇਤਾਂ 'ਚ ਪਹੁੰਚਿਆ, ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਐਸਐਚਓ ਪੀ.ਐਸ. ਛਾਵਲਾ, ਸੰਦੀਪ ਗੁਪਤਾ (ਪੀਡਬਲਯੂ-48) ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਟਾਫ ਮੈਂਬਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉੱਥੇ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਆਪਣੇ ਕ੍ਰਾਸ-ਪ੍ਰੀਖਣ 'ਚ ਪੀਡਬਲਯੂ-46 ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਡੀਡੀ ਨੰਬਰ 24 ਨੂੰ ਲਗਭਗ 11.30 ਵਜੇ ਜਾਂ 12.00 ਦੁਪਹਿਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਹ ਲਗਭਗ 4.30 ਵਜੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਸੀ। ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 48 ਪੀ1 ਸੰਦੀਪ ਗੁਪਤਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 13.02.2012 ਨੂੰ, ਤਿੰਨੇਂ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਗਿਰਫਤਾਰੀ ਅਤੇ ਉਸ ਸਥਾਨ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਿੱਥੋਂ ਕਥਿਤ ਅਗਵਾ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਉਹ ਆਪਣੀ ਟੀਮ ਅਤੇ ਦੋ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਰਵੀ ਅਤੇ ਵਿਨੋਦ ਨਾਲ, ਰਾਹੁਲ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਛੱਡ ਕੇ, ਪੀ.ਐਸ. ਰੋਦਾਈ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਰੇਵਾੜੀ, ਹਰਿਆਣਾ ਗਏ ਸਨ ਉਸ ਨੇ ਹੋਰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਦੋਸ਼ੀ ਰਵੀ ਅਤੇ ਵਿਨੋਦ ਨੇ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ, ਉਹ ਸਾਰੇ ਉਸ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਜਿੱਥੇ ਪੀੜਤ ਦੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹ ਪਈ ਸੀ। ਚੂੰਕਿ ਪੀ.ਐਸ. ਰੋਦਾਈ ਦੀ ਪੀਸੀਆਰ ਵੈਨ ਉੱਥੇ ਪਾਰਕ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਪੀ.ਐਸ ਰੋਦਾਈ ਨੂੰ ਪੀਸੀਆਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਇਕ ਜਾਣਕਾਰੀ ਭੇਜੀ ਗਈ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਏਐਸਆਈ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਸਟਾਫ ਨਾਲ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-46 ਅਤੇ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-48 ਦੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਬਿਆਨਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਸਥਾਨ ਕਿਵੇਂ ਅਤੇ ਕਦੋਂ ਪਹੁੰਚੇ ਜਿੱਥੇ ਪੀੜਤ ਦੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹ ਪਈ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਕਤ ਡੀਡੀ ਨੰਬਰ 24 ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਬੂਤ ਸੀ, ਪਰ ਉਸ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਅਭਿਯੋਜਨ ਵੱਲੋਂ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ।

25. ਇਸ ਮੌਕੇ 'ਤੇ, ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਤਿੰਨੇਂ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਪੂਰੇ ਖੁਲਾਸਾ ਬਿਆਨਾਂ ਨੂੰ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕੋ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਐਕਸ.ਪੀਡਬਲਯੂ-39/ਬੀ, ਪੀਡਬਲਯੂ-41/ਬੀ ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ-41/ਸੀ। ਉਕਤ ਬਿਆਨ ਪੀਡਬਲਯੂ-48, ਸੰਦੀਪ ਗੁਪਤਾ ਦੁਆਰਾ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਪੁਲਿਸ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਸਨ। ਉਕਤ ਬਿਆਨ ਪੁਲਿਸ ਅਗੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਬੂਲਨਾਮੇ ਦੇ ਸੁਭਾਵ ਦੇ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹਨ। ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਕਾਨੂੰਨ ਬਿਲਕੁਲ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਦੋਸ਼ੀ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਗੇ ਪੁਲਿਸ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਸਮੇਂ ਕਬੂਲਨਾਮਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਨਿਆਂਇਕ ਕਬੂਲਨਾਮਾ ਨਹੀਂ ਕਹਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਜੇ ਦੋਸ਼ੀ ਪੁਲਿਸ ਅਗੇ ਕਬੂਲਨਾਮਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਕਬੂਲਨਾਮੇ ਦਾ ਕੋਈ ਹਿੱਸਾ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀਲੇ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹਾ ਹਿੱਸਾ ਹੀ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 27 ਅਧੀਨ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਹੋਵੇਗਾ, ਨਾ ਕਿ ਪੂਰੇ ਕਬੂਲਨਾਮੇ ਦੇ ਬਿਆਨ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਲਈ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪੀਡਬਲਯੂ-48 ਪੀ1 ਸੰਦੀਪ ਕੁਮਾਰ ਗੁਪਤਾ ਦੁਆਰਾ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਪੂਰੇ ਖੁਲਾਸਾ ਬਿਆਨਾਂ ਨੂੰ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਗੰਭੀਰ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਜੋ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸਥਾਨ ਦੀ ਖੋਜ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 27 ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਜਾਂਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਹੋਵੇਗੀ, ਪਰ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪੂਰੇ ਖੁਲਾਸਾ ਬਿਆਨ ਦੇ ਸੁਭਾਵ ਵਿੱਚ ਨਹੀ

26. ਇਸ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਅਗਲੀ ਪਰਿਸਥਿਤੀ ਵੱਲ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਜੋ ਕਿ 13.02.2021 ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ-ਰਾਹੁਲ ਆਦਿ ਨਾਲ

ਜੁੜੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵਾਲੇ ਪਰਸ ਅਤੇ ਬੰਪਰ ਦੇ ਟੁੱਟੇ ਟੁਕੜੇ ਦੀ ਕਥਿਤ ਖੋਜ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਦਿੱਲੀ ਪੁਲਿਸ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੋਵੇਗੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਪੀ.ਐਸ. ਛਾਵਲਾ ਦੇ ਹੈੱਡ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਓਮਕਾਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਦੱਖਣ-ਪੱਛਮੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਕ੍ਰਾਈਮ ਟੀਮ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਏ.ਐਸ.ਆਈ. ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਕਤ ਦੋਸ਼ੀ ਵਸਤੂਆਂ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ, ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-37, ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-38, ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-39 ਅਤੇ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-41 ਜੋ ਉਸ ਥਾਂ ਉੱਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਨ, ਨੇ ਉਕਤ ਵਸਤੂਆਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਫਿਰ ਪੀ.ਐਸ. ਰੋਇਡਾ ਦੇ ਬੁਲਾਏ ਗਏ ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫਰ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-31 ਨੇ ਵੀ ਉਕਤ ਵਸਤੂਆਂ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ। ਹੋਰ ਗੈਰ-ਅਧਿਕਾਰਤ ਗਵਾਹ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-3, ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-7, ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-8 ਅਤੇ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-14 ਨੇ ਵੀ ਅਜਿਹੀਆਂ ਖੋਜਾਂ ਜਾਂ ਬਰਾਮਦਗੀਆਂ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ। ਅਭਿਯੋਜਨ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸਬੂਤਾਂ ਨਾਲ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਨੇੜੇ ਪਏ ਬੰਪਰ ਦਾ ਟੁੱਟਿਆ ਟੁਕੜਾ ਦੋਸ਼ੀ-ਰਾਹੁਲ ਤੋਂ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਲਾਲ ਰੰਗ ਦੀ ਇੰਡਿਕਾ ਕਾਰ ਦਾ ਸੀ। ਹੋਰ, ਪਰਸ ਦੇ ਜ਼ਬਤੀ ਮੈਮੋ (ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ 34/ਏ) ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਇਹ ਜ਼ਿਕਰ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਲਾਲ ਰੰਗ ਦਾ ਪਰਸ ਜਿਸ ਵਿੱਚ 365 ਰੁਪਏ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸੂਚੀ ਦੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਸੀ, ਜ਼ਬਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜ਼ਬਤੀ ਮੈਮੋ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜੋ ਦੋਸ਼ੀ ਰਾਹੁਲ ਨਾਲ ਜੁੜ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਜੇ ਏ.ਟੀ.ਐਮ. ਕਾਰਡਾਂ, ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਲਾਇਸੈਂਸ, ਸਕੂਲ ਛੱਡਣ ਦੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟਾਂ ਦੀਆਂ ਫੋਟੋਕਾਪੀਆਂ ਅਤੇ ਪੈਨ ਕਾਰਡ ਜੋ ਦੋਸ਼ੀ ਰਾਹੁਲ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਉਕਤ ਪਰਸ ਤੋਂ ਮਿਲੇ ਸਨ, ਤਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤੀ ਮੈਮੋ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਗਲਤੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਦੋਸ਼ੀ-ਰਾਹੁਲ ਨੇ ਧਾਰਾ 313 ਅਧੀਨ ਆਪਣੇ ਅਗਲੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਕਤ ਵਸਤੂਆਂ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਉਸ ਤੋਂ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

27. ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਸਰੀਰ ਤੋਂ ਮਿਲੇ ਵਾਲ ਦੇ ਇੱਕ ਧਾਗੇ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਜੋ ਕਿ ਏ.ਐਸ.ਆਈ. ਬਲਵਾਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜ਼ਬਤੀ ਮੈਮੋ (ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ 34/ਏ) ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਵੀ ਬਹੁਤ ਸ਼ੱਕੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਸਰੀਰ ਤੋਂ ਮਿਲਿਆ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਖੇਤ ਵਿੱਚ ਲਗਭਗ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਰਾਤਾਂ ਲਈ ਪਿਆ ਸੀ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਪਿਤਾ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-8 ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਪੜੋਸੀ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-3 ਅਤੇ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-7 ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਪਏ ਵਸਤੂਆਂ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲਾਂ ਨੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਧਿਆਨ ਹਰਿਆਣਾ ਪੁਲਿਸ, ਦਿੱਲੀ ਪੁਲਿਸ ਅਤੇ ਔਪਚਾਰਿਕ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗਵਾਹੀਆਂ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਅਨੇਕਾਂ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸਾਂ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧਾਂ ਬਾਰੇ ਵੀ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਜੋ ਕਿ ਖੋਜ ਅਤੇ ਬਰਾਮਦਗੀ ਅਤੇ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ ਵਸਤੂਆਂ ਦੇ ਜ਼ਬਤੀ ਬਾਰੇ ਪੂਰੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਅਵਿਸ਼ਵਾਸਯੋਗ ਬਣਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਅੰਡਰਵੇਅਰ ਵਰਗੀਆਂ ਵਸਤੂਆਂ ਦੀ ਜ਼ਬਤੀ ਵੀ ਅਭਿਯੋਜਨ ਦੁਆਰਾ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਕਤ ਵਸਤੂਆਂ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਲਈ ਸੀ.ਐਫ.ਐਸ.ਐਲ. ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਸੀ.ਐਫ.ਐਸ.ਐਲ. ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਨਿਸਚਿਤ ਰਾਏ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ।

28. ਅਭਿਯੋਜਨ ਵੱਲੋਂ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਗਲੀ ਪਰਿਸਥਿਤੀ ਦੋਸ਼ੀ ਰਾਹੁਲ ਵੱਲੋਂ ਰਾਜਿੰਦਰ ਢਾਬਾ ਦੇ ਨੇੜੇ ਕਮਲ ਸਿਨੇਮਾ ਦੇ ਉਲਟ ਸੜਕ ਦੇ ਵਿਭਾਜਕ 'ਤੇ ਝਾੜੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਫੋਨ ਬਰਾਮਦ ਹੋਣ ਦੀ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਪੀਡਬਲਯੂ-8 ਕੁੰਵਰ ਸਿੰਘ ਨੇਗੀ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੋਬਾਇਲ ਫੋਨ ਨੰਬਰ 9540594640 ਉਸਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਧੀ ਵੱਲੋਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਉਸਨੂੰ ਪਛਾਣ ਲਈ ਫੋਨ ਯੰਤਰ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ। ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਫੋਨ ਦਾ ਕਾਲ ਵੇਰਵਾ ਇਲੈਕਟ੍ਰੋਨਿਕ ਰਿਕਾਰਡ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 65B ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਸਬੂਤ ਵੀ ਅਭਿਯੋਜਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਲੈ ਜਾਂਦਾ।

29. ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਗਵਾ ਦੀ ਕਥਿਤ ਘਟਨਾ 09.02.2012 ਨੂੰ ਵਾਪਰੀ ਸੀ ਅਤੇ ਪੀੜਤ ਦੀ ਲਾਸ਼ 13.02.2012 ਨੂੰ ਮਿਲੀ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਮੌਤ ਦਾ ਸਮਾਂ ਵੀ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਸੀ, ਪਰ ਜਿਸ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਲਾਸ਼ ਮਿਲੀ, ਉਸ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਪੋਸਟ-ਮੌਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ ਐਕਸ.26/ਏ ਵੀ ਮੌਤ ਦੇ ਸਮੇਂ ਬਾਰੇ ਸਪਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਮੌਤ ਕਦੋਂ ਹੋਈ। ਪੋਸਟ-ਮੌਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਮੌਤ ਦਾ ਸਮਾਂ 72 ਤੋਂ 96 ਘੰਟੇ ਯਾਨੀ 10.02.2012 ਤੋਂ 11.02.2012 ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪੋਸਟ-ਮੌਰਟਮ 14.02.2012 ਨੂੰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਰ, ਅਭਿਯੋਜਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਮੌਤ 09.02.2012 ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਅਤੇ 10.02.2012 ਦੀ ਰਾਤ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਈ ਹੋਵੇਗੀ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਸਰੀਰ 'ਤੇ ਸੜਨ ਦੇ ਕੋਈ ਨਿਸ਼ਾਨ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਇਹ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਤਿੰਨ ਦਿਨਾਂ ਤੱਕ ਖੇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਤੋਂ ਬਚੀ ਰਹੀ ਹੋਵੇ।

30. ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਰਿਸ਼ਠ ਵਕੀਲਾਂ ਨੇ ਵੀ ਸਹੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਧਿਆਨ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ

ਪੋਸਟ-ਮੋਰਟਮ ਦੌਰਾਨ ਨਮੂਨੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਢੰਗ 'ਤੇ ਖਿੱਚਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੋ ਸਬਮਿਟ ਕਰ ਸਕਣ ਕਿ ਪੀਡਬਲਯੂ-48 ਪੀ1 ਸੰਦੀਪ ਕੁਮਾਰ 14.02.2012 ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਸੀ ਜਦੋਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਪੋਸਟ-ਮੋਰਟਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਸਰੀਰ ਤੋਂ ਨਮੂਨੇ 16.02.2012 ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਐਮਐਲਸੀ ਦੌਰਾਨ ਨਮੂਨੇ ਇਕੱਠੇ ਅਤੇ ਸੀਲ ਕਰਨ, ਜੋ ਕਿ 14.02.2012 ਨੂੰ ਆਰਟੀਐਮ ਹਸਪਤਾਲ, ਜਾਫਰਪੁਰ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਵੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ। 13.02.2012 ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇੰਡਿਕਾ ਕਾਰ ਦੀਆਂ ਸੀਟ ਕਵਰਾਂ 'ਤੇ ਮਿਲੇ ਖੂਨ ਦੇ ਧੱਬੇ ਅਤੇ ਵੀਰਜ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਵੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਅਸੰਭਵ ਅਤੇ ਨਾਭਰੋਸੇਯੋਗ ਲੱਗਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਰ ਦੀ ਜ਼ਬਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੀਐਫਐਸਐਲ ਲਈ ਜਾਂਚ ਲਈ ਭੇਜੇ ਜਾਣ ਤੱਕ ਕਾਰ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਕੌਣ ਸੀ ਅਤੇ ਕਾਰ ਨੂੰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸੀਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸਪਸ਼ਟ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।

31. ਸਿੱਖਿਆਪ੍ਰਾਪਤ ਅਮੀਕਸ ਕਿਊਰੀਆ ਨੇ ਫੋਰੈਂਸਿਕ ਸਬੂਤ ਯਾਨੀ ਕਿ, ਡੀ.ਐਨ.ਏ. ਪ੍ਰੋਫਾਈਲਿੰਗ ਬਾਰੇ ਰਿਪੋਰਟ ਮਿਤੀ 18.04.2012 (ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ-23/1) ਜੋ ਦੋਸ਼ੀ ਨਤੀਜੇ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਉਤੇ ਵੀ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਜੋਰ ਦੇ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਮੂਨੇ ਭੇਜਣ ਲਈ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੈਂਪਲਾਂ ਦੀ ਸੰਗ੍ਰਹਿਤਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸੰਦਿਗਧ ਸੀ, ਉਕਤ ਫੋਰੈਂਸਿਕ ਸਬੂਤ ਨਾ ਤਾਂ ਵਿਗਿਆਨਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਹਾਲਾਤ ਵਜੋਂ ਵਰਤਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਮੀਕਸ ਕਿਊਰੀਆ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੁਝਾਅਾਂ ਵਿੱਚ ਸਾਰ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਡੀ.ਐਨ.ਏ. ਸਬੂਤ ਇੱਕ ਰਾਏ ਸਬੂਤ ਦੀ ਤਰਾਂ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 45 ਅਧੀਨ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰ ਇੱਕ ਹੋਰ ਰਾਏ ਸਬੂਤ ਵਾਂਗ, ਇਸਦੀ ਸਬੂਤੀ ਕੀਮਤ ਕੇਸ ਦਰ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਭਿੰਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਮਨੋਜ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਬਨਾਮ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਰਾਜ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਨਿਰੀਖਣ ਯੋਗ ਹਨ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਡੀ.ਐਨ.ਏ. ਪ੍ਰੋਫਾਈਲਿੰਗ ਵਿਧੀ ਅਤੇ ਅੰਕੜਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ, ਨਾਲ ਹੀ ਡੀ.ਐਨ.ਏ. ਸਬੂਤ ਦੇ ਸੰਗ੍ਰਹਣ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਨਾਲ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸੰਬੰਧਿਤ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ:-

"138. ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ, ਕੋਲਕਾਤਾ ਦੀ ਕੇਂਦਰੀ ਫੋਰੈਂਸਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਲੈਬੋਰੇਟਰੀ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਇੱਕ ਲੇਖ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਲੇਖ ਦੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਅੰਸ਼ ਹੇਠਾਂ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ:

"ਡੀਆਕਸੀਰਾਈਬੋਨਿਊਕਲੀਕ ਐਸਿਡ (ਡੀ.ਐਨ.ਏ.) ਜੀਵਿਤ ਜੀਵਾਂ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਕਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਭਿਕਾਂ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਅਣੂਵਾਂਸ਼ਿਕ ਪਦਾਰਥ ਹੈ। ਇੱਕ ਔਸਤ ਮਨੁੱਖੀ ਸਰੀਰ ਲਗਭਗ 100 ਟ੍ਰਿਲੀਅਨ ਕੋਸ਼ਿਕਾਵਾਂ ਨਾਲ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਡੀ.ਐਨ.ਏ. ਕੋਸ਼ਿਕਾ ਦੇ ਨਾਭਿਕ ਵਿੱਚ ਦੋਹਰੀ ਹੈਲਿਕਸ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਕ੍ਰੋਮੋਜ਼ੋਮਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਅੰਤਰਸੂਤਰਿਤ ਪ੍ਰੋਟੀਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸੁਪਰਕੋਇਲਡ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਹਰੇਕ ਨਾਭਿਕਿਤ ਕੋਸ਼ਿਕਾ ਵਿੱਚ 23 ਜੋੜੇ ਕ੍ਰੋਮੋਜ਼ੋਮ ਮੌਜੂਦ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਮਾਂ ਤੋਂ 23 ਕ੍ਰੋਮੋਜ਼ੋਮ ਅਤੇ ਪਿਤਾ ਤੋਂ 23 ਕ੍ਰੋਮੋਜ਼ੋਮ ਵਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਅੰਡਾਣੂ ਅਤੇ ਵੀਰਿਆ ਰਾਹੀਂ ਟ੍ਰਾਂਸਮਿਟ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਹਰੇਕ ਕੋਸ਼ਿਕਾ ਵਿਭਾਜਨ ਦੇ ਸਮੇਂ, ਕ੍ਰੋਮੋਜ਼ੋਮ ਦੁਬਾਰਾ ਬਣਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸੈੱਟ ਅਗਲੇ ਨੂੰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਰੇਕ ਧੀ ਕੋਸ਼ਿਕਾ। ਸਰੀਰ ਦੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸੰਗਠਨ, ਭੌਤਿਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ, ਅਤੇ ਸਰੀਰਕ ਕਾਰਜਾਂ ਬਾਰੇ ਸਾਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਡੀ.ਐਨ.ਏ. ਅਣੂਆਂ ਵਿੱਚ ਕੋਡਿਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਚਾਰ ਨਿਊਕਲੀਓਟਾਈਡਸ ਜਾਂ ਬੇਸਾਂ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ (ਲੜੀ) ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ: ਐਡੀਨਾਈਨ (ਏ), ਗੁਆਨੀਨ (ਜੀ), ਥਾਈਮੀਨ (ਟੀ) ਅਤੇ ਸਾਈਟੋਸਾਈਨ (ਸੀ) ਨਾਲ ਸ਼ੁਗਰ-ਫਾਸਫੇਟ ਬੈਕਬੋਨ ਦੇ ਨਾਲ। ਇੱਕ ਮਨੁੱਖੀ ਹੈਪਲੋਇਡ ਕੋਸ਼ਿਕਾ ਵਿੱਚ ਲਗਭਗ 3 ਬਿਲੀਅਨ ਬੇਸ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸਰੀਰ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਕਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਬਿਲਕੁਲ ਇੱਕੋ ਜਿਹਾ ਡੀ.ਐਨ.ਏ. ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਨਿਊਕਲੀਓਟਾਈਡਸ ਦੀ ਲੜੀ ਵਿੱਚ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿੱਚ ਭਿੰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮਾਈਟੋਕੋਂਡ੍ਰੀਅਲ ਡੀ.ਐਨ.ਏ. (ਐਮਟੀਡੀਐਨ.ਏ.) ਜੋ ਮਾਈਟੋਕੋਂਡ੍ਰੀਆ ਵਿੱਚ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਕਾਪੀਆਂ ਵਿੱਚ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਗੋਲ, ਡਬਲ ਸਟ੍ਰੈਂਡਡ, 16,569 ਬੇਸ ਜੋੜੀ ਦੀ ਲੰਬਾਈ ਵਾਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਦੇ ਵਾਰਸ਼ਾਗਤ ਨੂੰ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਮਾਤਾ ਦੀ ਲਾਈਨ ਰਾਹੀਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਉਪਯੋਗੀ ਹੈ। ਨਿਊਕਲੀਅਰ ਡੀ.ਐਨ.ਏ. ਨਾਲੋਂ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਕਾਪੀਆਂ ਹੋਣ ਕਾਰਨ, ਇਸਨੂੰ ਵਿਗੜੇ ਨਮੂਨਿਆਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਵਿੱਚ ਵੀ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਵਾਈ ਕ੍ਰੋਮੋਜ਼ੋਮ ਪਿਤਾ ਦੇ ਵਾਰਸ਼ਾਗਤ ਨੂੰ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੁਰਸ਼ ਵੰਸ਼ਾਵਲੀ ਨੂੰ ਟ੍ਰੇਸ ਕਰਨ ਅਤੇ ਯੌਨ ਹਮਲੇ ਦੇ ਮਿਸ਼ਰਣਾਂ ਵਿੱਚ ਪੁਰਸ਼ ਡੀ.ਐਨ.ਏ. ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਕੇਵਲ 0.1% ਡੀ.ਐਨ.ਏ. (ਲਗਭਗ 3 ਮਿਲੀਅਨ ਬੇਸ) ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿੱਚ ਭਿੰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਫੋਰੈਂਸਿਕ ਡੀ.ਐਨ.ਏ. ਵਿਗਿਆਨੀ ਕੇਵਲ ਕੁਝ ਵੇਰੀਏਬਲ ਖੇਤਰਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਕੇ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਡੀ.ਐਨ.ਏ.

ਪ੍ਰੋਫਾਈਲ ਤਿਆਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਇਸਨੂੰ ਜੈਵਿਕ ਸੁਰਾਗ ਸਮੱਗਰੀ ਜਾਂ ਕੰਟਰੋਲ ਨਮੂਨਿਆਂ ਨਾਲ ਤੁਲਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ।

.....

ਡੀ.ਐਨ.ਏ. ਪ੍ਰੋਫਾਈਲਿੰਗ ਵਿਧੀ

ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਬਰਾਮਦ ਸਰੀਰਕ ਤਰਲ ਪਦਾਰਥਾਂ, ਦਾਗਾਂ, ਅਤੇ ਹੋਰ ਜੈਵਿਕ ਨਮੂਨਿਆਂ ਤੋਂ ਡੀ.ਐਨ.ਏ. ਪ੍ਰੋਫਾਈਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਹਵਾਲਾ ਨਮੂਨਿਆਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨਾਲ ਤੁਲਨਾ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਪੀੜਤ(ਾਂ) ਅਤੇ/ਜਾਂ ਸ਼ੱਕੀ(ਆਂ) ਨੂੰ ਇੱਕ-ਦੂਜੇ ਜਾਂ ਅਪਰਾਧ ਸਥਾਨ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਡੀ.ਐਨ.ਏ. ਪ੍ਰੋਫਾਈਲਿੰਗ ਇੱਕ ਜਟਿਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਡੀ.ਐਨ.ਏ. ਦੇ ਕੁਝ ਉੱਚ ਵੇਰੀਏਬਲ ਖੇਤਰਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਡੀ.ਐਨ.ਏ. ਦੇ ਵੇਰੀਏਬਲ ਖੇਤਰਾਂ ਨੂੰ ਜੈਨੇਟਿਕ ਮਾਰਕਰਾਂ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਫੋਰੈਂਸਿਕ ਮਕਸਦਾਂ ਲਈ ਮੌਜੂਦਾ ਜੈਨੇਟਿਕ ਮਾਰਕਰਾਂ ਦੀ ਪਸੰਦ ਛੋਟੇ ਟੈਂਡਮ ਰਿਪੀਟਸ (ਐਸ.ਟੀ.ਆਰ.ਜ਼) ਹਨ। 15 ਐਸ.ਟੀ.ਆਰ.ਜ਼ ਦੇ ਇੱਕ ਸੈੱਟ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਕੇ ਆਟੋਮੇਟਿਡ ਡੀ.ਐਨ.ਏ. ਸੀਕ੍ਵੈਂਸਰ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ ਅਨੋਖੀ ਡੀ.ਐਨ.ਏ. ਪ੍ਰੋਫਾਈਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ (ਸਿਵਾਏ ਮੋਨੋਜ਼ਿਗੋਟਿਕ ਜੁੜਵਾਂ ਦੇ)। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਵਾਈ ਕ੍ਰੋਮੋਜ਼ੋਮ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਐਸ.ਟੀ.ਆਰ.ਜ਼ (ਵਾਈ-ਐਸ.ਟੀ.ਆਰ.ਜ਼) ਨੂੰ ਵੀ ਯੌਨ ਹਮਲੇ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਪਿਤਾ ਦੀ ਵੰਸ਼ਾਵਲੀ ਨੂੰ ਤੈਅ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਯੌਨ ਹਮਲੇ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਵਾਈ-ਐਸ.ਟੀ.ਆਰ.ਜ਼ ਉੱਚ ਪੱਧਰ ਦੇ ਮਹਿਲਾ ਹਿੱਸੇ ਜਾਂ ਅਜ਼ੂਸਪਰਮਿਕ ਜਾਂ ਵਾਸੈਕਟੋਮਾਈਜ਼ਡ ਪੁਰਸ਼ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਪੁਰਸ਼ ਪ੍ਰੋਫਾਈਲ ਦੀ ਖੋਜ ਵਿੱਚ ਮਦਦਗਾਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਮਾਮਲੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਡੀ.ਐਨ.ਏ. ਨੇ ਵਾਤਾਵਰਣਕ ਤਣਾਅ ਅਤੇ ਬਾਇਓਕੈਮੀਕਲ ਵਿਗਾੜ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਮਿਨੀ ਐਸ.ਟੀ.ਆਰ.ਜ਼ ਨੂੰ ਛੋਟੇ ਐਂਪਲੀਕਾਨ ਆਕਾਰ ਕਾਰਨ ਰੁਟੀਨ ਐਸ.ਟੀ.ਆਰ. ਦੇ ਬਜਾਏ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਡੀ.ਐਨ.ਏ. ਪ੍ਰੋਫਾਈਲਿੰਗ ਇੱਕ ਜਟਿਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰੋਫਾਈਲ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਰ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਕਦਮ ਲੈਬੋਰੇਟਰੀ ਵਿੱਚ ਉਪਲਬਧ ਸੁਵਿਧਾਵਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਭਿੰਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਦੇ ਸਿਦਾਂਤ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ:

ਡੀ.ਐਨ.ਏ. ਦਾ ਵਿਛੋੜਾ, ਸ਼ੁੱਧੀਕਰਨ ਅਤੇ ਮਾਤਰਾ ਨਿਰਧਾਰਣ

ਚੁਣੇ ਗਏ ਜੈਨੇਟਿਕ ਮਾਰਕਰਾਂ ਦਾ ਵਿਸਤਾਰ

ਟੁਕੜਿਆਂ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਅਤੇ ਜੀਨੋਟਾਈਪਿੰਗ

ਅੰਕੜਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਅਤੇ ਵਿਆਖਿਆ।

ਐਮ.ਟੀ.ਡੀ.ਐਨ.ਏ. ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਵਿੱਚ, ਹਾਈਪਰਵੇਰੀਏਬਲ ਖੇਤਰ I ਅਤੇ II (ਐਚ.ਵੀ.ਆਰ. I ਅਤੇ II) ਵਿੱਚ ਵਿਭਿੰਨਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸੀਕ੍ਵੈਂਸਿੰਗ ਦੁਆਰਾ ਖੋਜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਨਮੂਨਿਆਂ ਨਾਲ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ:....

ਅੰਕੜਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ

ਅਸਾਮਾਨ ਡੀ.ਐਨ.ਏ. ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਨਮੂਨਿਆਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇੱਕ ਬਲਾਤਕਾਰ ਤੋਂ ਵੀਰਿਆ, ਅਤੇ ਜਾਣੇ ਜਾਂ ਹਵਾਲਾ ਨਮੂਨਿਆਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇੱਕ ਸ਼ੱਕੀ ਤੋਂ ਖੂਨ ਦਾ ਨਮੂਨਾ, ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਪ੍ਰੋਫਾਈਲ ਤੁਲਨਾ ਦੇ ਤਿੰਨ ਸੰਭਵ ਨਤੀਜੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ:

ਮੈਚ: ਜੇ ਦੋ ਨਮੂਨਿਆਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਡੀ.ਐਨ.ਏ. ਪ੍ਰੋਫਾਈਲ ਅਣਪਛਾਣਯੋਗ ਹਨ, ਤਾਂ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮੈਚ ਹਨ।

NONE

2) ਬਾਹਰ: ਜੇ ਪ੍ਰੋਫਾਈਲਾਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਵਿੱਚ ਫਰਕ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਇਸ ਗੱਲ ਨਾਲ ਸਮਝਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋ ਨਮੂਨੇ ਵੱਖਰੇ ਸ੍ਰੋਤਾਂ ਤੋਂ ਆਏ ਹਨ।

ਅਨਿਰਣੀਤ: ਡਾਟਾ ਤਿੰਨ ਸੰਭਵ ਨਤੀਜਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨਤੀਜੇ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਲਈ ਪਰਯਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਿਰਫ “ਮੈਚ” ਨੂੰ ਹੀ ਅੰਕੜਾ ਗਣਨਾ ਦੁਆਰਾ ਸਮਰਥਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਅੰਕੜੇ ਮੈਚ ਨੂੰ ਅਰਥ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਮੈਚ ਅੰਕੜੇ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੈਂਡਮ ਮੈਚ ਸੰਭਾਵਨਾ (ਆਰ.ਐਮ.ਪੀ.) ਦੇ ਅੰਦਾਜੇ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜਾਂ ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਖਾਸ ਡੀ.ਐਨ.ਏ. ਪ੍ਰੋਫਾਈਲ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਵਿੱਚ ਫਰੀਕਵੈਂਸੀ। NONE

ਪਿਤ੍ਰਤਾ/ਮਾਤ੍ਰਤਾ ਟੈਸਟਿੰਗ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਦੋ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਥਾਨਾਂ 'ਤੇ ਬਾਹਰ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਆਬਾਦੀ ਮੈਚ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟਿੰਗ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ 1 ਜਾਂ 2 ਸਥਾਨਾਂ ਦੇ ਸੰਭਵ ਉਤਪਰਿਵਰਤਨਾਂ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਪਿਤ੍ਰਤਾ ਜਾਂ ਮਾਤ੍ਰਤਾ ਸੂਚਕਾਂਕ ਅਤੇ ਸੰਭਾਵਨਾ ਅਨੁਪਾਤ ਨੂੰ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਗਣਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਮੈਚ ਨੂੰ ਸਮਰਥਨ ਮਿਲ ਸਕੇ।

ਸਬੂਤਾਂ ਦਾ ਇਕੱਠ ਅਤੇ ਸੰਭਾਲ

ਜੇਕਰ ਡੀ.ਐਨ.ਏ. ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਠੀਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਬੱਧ, ਇਕੱਠਾ, ਪੈਕ ਅਤੇ ਸੰਭਾਲਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ, ਤਾਂ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ ਜੋ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸਵੀਕਾਰਯਤਾ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੈ। ਚੂੰਕਿ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਡੀ.ਐਨ.ਏ. ਦੇ ਨਮੂਨੇ ਵੀ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਵਰਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਸੰਦੂਸ਼ਣ ਦੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਉੱਤੇ ਵੱਧ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਡੀ.ਐਨ.ਏ. ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਲੱਭਣਾ, ਇਕੱਠਾ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਸੰਭਾਲਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਡੀ.ਐਨ.ਏ. ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਸੰਦੂਸ਼ਣ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਰੋਤ ਦਾ ਡੀ.ਐਨ.ਏ. ਮਾਮਲੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਡੀ.ਐਨ.ਏ. ਨਾਲ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਤਬ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਸਬੂਤਾਂ ਉੱਤੇ ਛੀਂਕਦਾ ਜਾਂ ਖੰਘਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਆਪਣਾ ਮੂੰਹ, ਨੱਕ ਜਾਂ ਚਿਹਰੇ ਦੇ ਹੋਰ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਛੂਹਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਸ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਛੂਹਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਟੈਸਟ ਲਈ ਡੀ.ਐਨ.ਏ. ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੈਵਿਕ ਨਮੂਨਾ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਜੋ ਪੀੜਤ(ਾਂ), ਸ਼ੱਕੀ(ਆਂ), ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਵਿੱਚ ਲਿੰਕ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਛਾਣਿਆ, ਸੰਭਾਲਿਆ, ਪੈਕ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਡੀ.ਐਨ.ਏ. ਪ੍ਰੋਫਾਈਲਿੰਗ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।”

139. ਇੱਕ ਪਿਛਲੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ, ਆਰ ਬਨਾਮ ਡੋਹੇਨੀ ਅਤੇ ਐਡਮਸ ਯੂ.ਕੇ. ਕੋਰਟ ਆਫ ਅਪੀਲ ਨੇ ਟ੍ਰਾਇਲਾਂ ਵਿੱਚ ਡੀ.ਐਨ.ਏ. ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸਬੰਧੀ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼: (1) ਵਿਗਿਆਨੀ ਨੂੰ ਡੀ.ਐਨ.ਏ. ਤੁਲਨਾਵਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਰੈਂਡਮ ਹੋਣ ਦੇ ਅਨੁਪਾਤ ਦੀਆਂ ਗਣਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ; (2) ਜਦੋਂ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ, ਕਰਾਊਨ (ਅਭਿਯੋਗ) ਨੂੰ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੂੰ ਗਣਨਾਵਾਂ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਇਸ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਬਚਾਅ ਲਈ ਗਣਨਾਵਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਨੂੰ ਜਾਂਚਣ ਲਈ ਕਾਫੀ ਹਨ; (3) ਫੋਰੈਂਸਿਕ ਸਾਇੰਸ ਸਰਵਿਸ ਨੂੰ ਬਚਾਅ ਮਾਹਰ ਨੂੰ, ਜੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਹ ਡੇਟਾਬੇਸ ਉਪਲਬਧ ਕਰਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਗਣਨਾਵਾਂ ਆਧਾਰਿਤ ਹਨ।

140. ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇਖਿਆ:

“ਡੀ.ਐਨ.ਏ. ਸਬੂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਜੈਨੇਟਿਕ ਪਦਾਰਥ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਪਛਾਣ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਜਾਣੀ ਪਹਿਚਾਣੀ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਜੈਨੇਟਿਕ ਪਦਾਰਥ ਦੇ ਨਮੂਨੇ। ਜੇ ਨਮੂਨੇ 'ਮੈਚ' ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਤਾਂ ਇਹ ਜਾਣੀ ਪਹਿਚਾਣੀ ਵਿਅਕਤੀ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿਚਕਾਰ ਪਛਾਣ ਦੀ ਘਾਟ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰੇਗਾ ਜਿਸ ਤੋਂ ਅਣਜਾਣ ਨਮੂਨਾ ਆਇਆ ਹੈ। ਜੇ ਨਮੂਨੇ ਮੈਚ ਕਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਪਛਾਣ ਨਿਰਣਾਇਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਬਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਬਲਕਿ, ਇੱਕ ਮਾਹਰ ਡੀ.ਐਨ.ਏ. ਨਮੂਨਿਆਂ ਦੇ ਡੇਟਾਬੇਸ ਤੋਂ ਇੱਕ ਅੰਦਾਜ਼ਨ ਨੰਬਰ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ” ਜੋ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਸਮਾਨ ਡੀ.ਐਨ.ਏ. “ਪ੍ਰੋਫਾਈਲ” ਜਾਂ “ਫਿੰਗਰਪ੍ਰਿੰਟ” ਕਿੰਨੀ ਵਾਰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਣ ਲਈ, ਇਹ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਬੰਧਿਤ ਪ੍ਰੋਫਾਈਲ ਹਰ 100,000 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿੱਚ 1 ਵਿਅਕਤੀ ਵਿੱਚ ਮਿਲੇ: ਇਸਨੂੰ ‘ਰੈਂਡਮ

ਹੋਣ ਦਾ ਅਨੁਪਾਤ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ (ਫਿਪਸਨ 1999)।

ਇਸ ਲਈ, ਡੀ.ਐਨ.ਏ. ਜਾਂਚ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਹੋਰ ਵਰਤੋਂਯੋਗ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪਛਾਣ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਾਰਣਾ ਨੂੰ ਉਠਾਉਣ ਲਈ ਨਹੀਂ।

141. ਧਰਮ ਦੇਵ ਯਾਦਵ ਬਨਾਮ ਯੂ.ਪੀ. ਦੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਆਪਰਾਧਿਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਡੀ.ਐਨ.ਏ. ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਵਿਸ਼ਵਸਨੀਯਤਾ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ, ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ:

"ਡੀ.ਐਨ.ਏ. ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਡੀਆਕਸੀਰਾਈਬੋਨਿਊਕਲੀਕ ਐਸਿਡ, ਜੋ ਹਰ ਜੀਵਨ ਦਾ ਜੈਵਿਕ ਨਕਸ਼ਾ ਹੈ। ਡੀ.ਐਨ.ਏ. ਇੱਕ ਦੋਹਰੀ ਮਾਨਕ ਸੰਰਚਨਾ ਦਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਡੀਆਕਸੀਰਾਈਬੋਜ਼ ਸ਼ੁਗਰ ਅਤੇ ਫਾਸਫੇਟ ਬੈਕਬੋਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਦੋ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਨਿਊਕਲੀਕ ਐਸਿਡਾਂ ਨਾਲ ਕ੍ਰਾਸ-ਲਿੰਕਡ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਐਡੀਨਾਈਨ ਅਤੇ ਗੁਆਨੀਨ, ਪਿਊਰੀਨਜ਼ ਅਤੇ ਥਾਈਮੀਨ ਅਤੇ ਸਾਈਟੋਸਾਈਨ ਪਾਈਰਿਮੀਡੀਨਜ਼ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ.....ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਡੀ.ਐਨ.ਏ. ਨੂੰ ਖੂਨ, ਵੀਰਿਆ, ਲਾਰ, ਵਾਲ, ਚਮੜੀ, ਹੱਡੀਆਂ, ਆਦਿ ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜੈਵਿਕ ਸਮੱਗਰੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਵਾਲ ਕਿ ਡੀ.ਐਨ.ਏ. ਟੈਸਟ ਲਗਭਗ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਹਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਇੱਕ ਵਿਵਾਦਿਤ ਸਵਾਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਤੱਥ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਟੈਸਟ ਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਵਿਆਪਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਅਕਸਰ ਮਾਹਰਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਮਾਮਲੇ ਪਰਿਸਥਿਤੀਜਨਕ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਅੱਧੀ ਸਦੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਲਈ, ਮਨੁੱਖੀ ਡੀ.ਐਨ.ਏ. ਦੇ ਨਮੂਨੇ ਆਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿੱਚ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਆਏ। ਬੇਸ਼ੱਕ, ਨਮੂਨਿਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਲੋੜੀਂਦੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਉਪਾਅਾਂ 'ਤੇ ਬਹਿਸ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਡੀ.ਐਨ.ਏ. ਪ੍ਰੋਫਾਈਲ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਵੈਧ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵਸਨੀਯ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਬੇਸ਼ੱਕ, ਇਹ ਲੈਬੋਰੇਟਰੀ ਵਿੱਚ ਕੁਆਲਿਟੀ ਕੰਟਰੋਲ ਅਤੇ ਕੁਆਲਿਟੀ ਐਸ਼ੋਰੈਂਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।"

142. ਯੂ.ਐਸ. ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ, ਜਿਲ੍ਹਾ ਅਟਾਰਨੀ ਦੇ ਦਫਤਰ ਲਈ ਤੀਜੇ ਨਿਆਂਇਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਬਨਾਮ ਓਸਬੋਰਨ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਪੋਸਟ-ਕਨਵਿਕਸ਼ਨ ਦਾਅਵੇ ਨਾਲ ਨਿਪਟਿਆ, ਜਿਸ ਦੀ ਮੰਗ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਜੋ ਨਵੀਂ ਡੀ.ਐਨ.ਏ. ਤਕਨੀਕਾਂ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੀ ਬੇਗੁਨਾਹੀ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਸਬੂਤਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ। ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ

"ਆਧੁਨਿਕ ਡੀ.ਐਨ.ਏ. ਟੈਸਟਿੰਗ ਨਵੇਂ ਸਬੂਤ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਵਰਗੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸਦੀ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਆਪਰਾਧਿਕ ਜਾਂਚਾਂ ਵਿੱਚ ਵਰਤੋਂ ਮਧ-1980ਵਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਸੀ, ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਡੀ.ਐਨ.ਏ. ਤਕਨੀਕ ਵਿੱਚ ਕਈ ਮੁੱਖ ਤਰੱਕੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ, ਜੋ ਐਸ.ਟੀ.ਆਰ. ਤਕਨੀਕ ਵਿੱਚ ਸਿਖਰ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਹੁਣ ਅਕਸਰ ਇਹ ਸੰਭਵ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੈਵਿਕ ਊਤਕ ਇੱਕ ਸ਼ੱਕੀ ਨਾਲ ਲਗਭਗ ਯਕੀਨੀਤਾ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਬੇਸ਼ੱਕ ਕਈ ਆਪਰਾਧਿਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਫੋਰੈਂਸਿਕ ਅਤੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਟੈਸਟਿੰਗ ਦੇ ਹੀ ਅੱਗੇ ਵਧ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਡੀ.ਐਨ.ਏ. ਟੈਸਟਿੰਗ ਵਰਗੀ ਕੋਈ ਤਕਨੀਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਡੀ.ਐਨ.ਏ. ਟੈਸਟਿੰਗ ਨੇ ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਗਏ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਕਈ ਹੋਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਹੈ।"

143. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕਈ ਫੈਸਲੇ - ਪੰਤਾਂਗੀ ਬਲਰਾਮਾ ਵੇਂਕਟਾ ਗਣੇਸ਼ ਬਨਾਮ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜ, ਸੰਤੋਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ., ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਇੰਸਪੈਕਟਰ, ਤਮਿਲ ਨਾਡੂ ਬਨਾਮ ਜੌਨ ਡੇਵਿਡ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਕੁਮਾਰ ਮਲਿਕ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਦੀ ਰਾਜ, ਸੁਰੇਂਦਰ ਕੋਲੀ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜ, ਅਤੇ ਸੰਦੀਪ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜ, ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜ ਅਤੇ ਮੁਕੇਸ਼ ਬਨਾਮ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਰਾਜ ਲਈ ਐਨ.ਸੀ.ਟੀ. ਨੇ ਡੀ.ਐਨ.ਏ. ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਵਧਦੇ ਮਹੱਤਵ ਨਾਲ ਨਿਪਟਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਨਮੂਨਿਆਂ ਦੇ ਗੁਣਵੱਤਾ ਨਿਯੰਤਰਣ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਲਈ ਤਕਨੀਕ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਬਾਰੇ ਵੀ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਅਨਿਲ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਰਾਜ ਵਿੱਚ

"7. ਡੀਓਕਸੀਰਾਈਬੋਨਿਊਕਲੀਕ ਐਸਿਡ, ਜਾਂ ਡੀ.ਐਨ.ਏ., ਇੱਕ ਅਣੂ ਹੈ ਜੋ ਸਾਰੇ ਜੀਵਿਤ ਜੀਵਾਂ ਵਿੱਚ ਜੈਨਟਿਕ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਕੋਡ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਡੀ.ਐਨ.ਏ. ਜੀਨੇਟਾਈਪ ਹੱਡੀ, ਖੂਨ, ਵੀਰਿਆ, ਲਾਰ, ਵਾਲ, ਚਮੜੀ, ਆਦਿ ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ

ਵੀ ਜੈਵਿਕ ਪਦਾਰਥ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ, ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ, ਡੀ.ਐਨ.ਏ. ਪ੍ਰੋਫਾਈਲ ਨੇ ਫੋਰੈਂਸਿਕ ਜਾਂਚ 'ਤੇ ਵੀ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਅਸਰ ਦਿਖਾਇਆ ਹੈ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਜਦੋਂ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਮਿਲੇ ਨਮੂਨੇ ਦਾ ਡੀ.ਐਨ.ਏ. ਪ੍ਰੋਫਾਈਲ ਸ਼ੱਕੀ ਦੇ ਡੀ.ਐਨ.ਏ. ਪ੍ਰੋਫਾਈਲ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਨਿਸਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਨਮੂਨੇ ਇੱਕੋ ਜੈਵਿਕ ਮੂਲ ਦੇ ਹਨ। ਡੀ.ਐਨ.ਏ. ਪ੍ਰੋਫਾਈਲ ਵੈਧ ਅਤੇ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਹੈ, ਪਰ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਨਤੀਜੇ ਵਿੱਚ ਭਿੰਨਤਾ ਲੈਬੋਰੇਟਰੀ ਵਿੱਚ ਗੁਣਵੱਤਾ ਨਿਯੰਤਰਣ ਅਤੇ ਗੁਣਵੱਤਾ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ।"

32. ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.-23 ਡਾ. ਬੀ.ਕੇ. ਮੋਹਾਪਾਤਰਾ, ਸੀ.ਐਫ.ਐਸ.ਐਲ., ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਵਿਗਿਆਨਿਕ ਅਧਿਕਾਰੀ (ਜੀਵ ਵਿਗਿਆਨ) ਨੇ ਗਵਾਹੀ ਬਕਸੀ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਡੀ.ਐਨ.ਏ. ਪ੍ਰੋਫਾਈਲਿੰਗ ਬਾਰੇ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਐਕਸ. ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.-23/ਏ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕਰਨਾ, ਇਸਦੇ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਰਿਕਾਰਡ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਾਰੇ ਨਮੂਨੇ 14.02.2012 ਅਤੇ 16.02.2012 ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ; ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਲਈ ਸੀ.ਐਫ.ਐਸ.ਐਲ. ਨੂੰ 27.02.2012 ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ, ਉਹ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਮਾਲਖਾਨਾ ਵਿੱਚ ਰਹੇ। ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ, ਜਾਂਚ ਲਈ ਭੇਜੇ ਗਏ ਨਮੂਨਿਆਂ ਨਾਲ ਛੇੜਛਾੜ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਵੀ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।ਨਾ ਤਾਂ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਡੀ.ਐਨ.ਏ. ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਵਿੱਚ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੇ ਅਧਾਰਿਤ ਆਧਾਰ ਨੂੰ ਜਾਂਚਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਇਹ ਜਾਂਚਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਤਕਨੀਕ ਨੂੰ ਮਾਹਰ ਦੁਆਰਾ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ, ਡੀ.ਐਨ.ਏ. ਪ੍ਰੋਫਾਈਲਿੰਗ ਬਾਰੇ ਸਾਰੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਜਾਂਚ ਲਈ ਭੇਜੇ ਗਏ ਨਮੂਨਿਆਂ ਦੀ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨੀ ਅਤੇ ਸੀਲ ਕਰਨੀ ਵੀ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਨਹੀਂ ਸੀ।

33. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਦੀ ਕੁੱਲਤਾ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ 'ਚ ਰੱਖਦਿਆਂ, ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੈ ਕਿ ਅਭਿਯੋਗ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਤੇ ਨਿਰਣਾਇਕ ਸਬੂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸੁਥਰੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਥਿਤੀ ਅਨੁਸਾਰ, ਦੋਸ਼ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਲਈ, ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠਿਆਂ ਲੈ ਕੇ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਚੇਨ ਬਣਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜੋ ਇਹ ਨਤੀਜਾ ਕੱਢਣ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਕੋਈ ਰਸਤਾ ਨਾ ਛੱਡੇ ਕਿ ਸਾਰੇ ਮਨੁੱਖੀ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਵਿੱਚ, ਅਪਰਾਧ ਸਿਰਫ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਹੀ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਨਹੀਂ। ਪਰਿਸਥਿਤੀਜਨਕ ਸਬੂਤ ਪੂਰੇ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਧਾਰਣਾ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਦੇ ਸਬੂਤ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤ ਨਾ ਸਿਰਫ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨਾਲ ਸੁਸੰਗਤ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਬਲਕਿ ਉਸ ਦੀ ਬੇਗੁਨਾਹੀ ਨਾਲ ਵਿਰੋਧੀ ਵੀ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ, ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੀਆਂ ਖੋਜਾਂ ਅਤੇ ਬਰਾਮਦਗੀਆਂ, ਇੰਡਿਕਾ ਕਾਰ ਦੀ ਪਛਾਣ, ਲੇਖਾਂ ਦੀ ਜ਼ਬਤੀ ਅਤੇ ਮੋਹਰਬੰਦੀ ਅਤੇ ਨਮੂਨਿਆਂ ਦਾ ਇਕੱਠ, ਮੈਡੀਕਲ ਅਤੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਸਬੂਤ, ਡੀ.ਐਨ.ਏ. ਪ੍ਰੋਫਾਈਲਿੰਗ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ, ਸੀ.ਡੀ.ਆਰ.ਜ਼ ਦੇ ਸਬੂਤ ਆਦਿ ਨੂੰ ਅਭਿਯੋਗ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ, ਨਿਰਣਾਇਕ ਅਤੇ ਸਾਫ ਸਬੂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸੰਦੇਹ ਦੇ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ। ਅਭਿਯੋਗ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ, ਜੋ ਕਿ ਅਭਿਯੋਗ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਨਤੀਜਤਨ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਕੋਈ ਵਿਕਲਪ ਨਹੀਂ ਬਚਦਾ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਭਿਆਨਕ ਅਪਰਾਧ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਭਿਆਨਕ ਅਪਰਾਧ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਦੋਸ਼ੀ ਬਿਨਾਂ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਜਾਣ ਜਾਂ ਬਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੀੜਤ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਕਿਸਮ ਦਾ ਦਰਦ ਅਤੇ ਨਿਰਾਸਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਨੈਤਿਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਜਾਂ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਕੋਈ ਵੀ ਦੋਸ਼ ਸਿਰਫ ਦੋਸ਼ਾਰੋਪਣ ਜਾਂ ਨਿੰਦਾ ਦੇ ਡਰ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਹਰੇਕ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਬਾਹਰੀ ਨੈਤਿਕ ਦਬਾਅ ਜਾਂ ਅਨਿਆਏ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

34. ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੋਰਸ ਦੌਰਾਨ ਕਈ ਗੰਭੀਰ ਖਾਮੀਆਂ ਵਾਪਰੀਆਂ ਹਨ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ. ਰਿਕਾਰਡ ਤੋਂ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ 49 ਗਵਾਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸੀ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਗਈ, 10 ਸਾਮੱਗਰੀ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਪਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਗਵਾਹ ਉਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਏ ਸਨ। ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਹ ਯਾਦ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 165 ਭਾਰਤੀ ਸਬੂਤ ਕਾਨੂੰਨ ਹੇਠਲੀ

ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਬੇਲਗਾਮ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਸੱਚਾਈ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨ ਲਈ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਰੱਖਣ ਲਈ। ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਈ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੱਜ ਤੋਂ ਪੈਸਿਵ ਹੋਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਅੰਪਾਇਰ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਟ੍ਰਾਇਲ ਵਿੱਚ ਸਰਗਰਮੀ ਨਾਲ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਸਵਾਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਸਹੀ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਗਵਾਹ। ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਜਦੋਂ ਕਿ ਨਹੀਂ ਪੇਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਇਹ ਗਲਤ ਸੀ ਗਵਾਹ ਦੀ ਜਿਰ੍ਹਾ ਦੌਰਾਨ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਅਨਾਲਿਆਸ ਹਨੀਫ਼ ਅਤੇ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੋਰ 4 ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ: -

"11. ਅਸੀਂ ਉਪਰੋਕਤ ਆਲੋਚਨਾ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਅਸਮਰੱਥ ਹਾਂ। ਅਨੁਭਾਗ ਐਵੀਡੈਂਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 165 ਵਿਸ਼ਾਲ ਅਤੇ ਅਪ੍ਰਬੰਧਿਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ "ਕੋਈ ਵੀ ਸਵਾਲ ਜੋ ਉਹ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਗਵਾਹ, ਜਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ, ਬਾਰੇ ਸੰਬੰਧਤ ਖੋਜਣ ਲਈ ਕੋਈ ਵੀ ਤੱਥ ਸੰਬੰਧਿਤ ਜਾਂ ਅਪ੍ਰਸੰਗਿਕ" ਤੱਥ। ਦੇ ਨਾਲ ਇਸ ਨੂੰ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਟੱਡਿੰਗ ਕਰਕੇ ਉਕਤ ਭਾਗ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਸ਼ਬਦ "ਕੋਈ" ਜੋ ਸਿਰਫ਼ ਵਿਧਾਨ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਲਈ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਬੇਲਗਾਮ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਜਦੋਂ ਵੀ ਉਹ ਸੱਚਾਈ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਦਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਹੋਵੇ ਸਵਾਲ ਅਪ੍ਰਸੰਗਿਕਤਾ ਵਿੱਚ ਪਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਉਲੰਘਣ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ ਅਦਾਲਤ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਘੇਰੇ ਤੋਂ ਪਰੇ। ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਧਾਰਾ 165 ਵਿੱਚ "ਸੰਬੰਧਿਤ ਜਾਂ ਅਪ੍ਰਸੰਗਿਕ" ਸ਼ਬਦ। ਕੋਈ ਵੀ ਧਿਰ ਨਹੀਂ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ।

12. ਕਈ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਚੁੱਪ ਰਹਿਣਾ ਚੰਗਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇੱਕ ਜੱਜ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਚੁੱਪ ਰਹਿਣਾ ਇੱਕ ਆਦਰਸ਼ ਸਥਿਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇੱਕ ਚੁੱਪ ਜੱਜ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਬਣਾਈ ਗਈ ਇੱਕ ਮਾਡਲ ਵਿਅੰਗ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਜੇਕਰ ਉਹ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਸਰਗਰਮ ਜਾਂ ਗਤੀਸ਼ੀਲ ਬਣ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਗਲਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੋ ਕਿ ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂ ਦਾ ਅੰਤ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਅਪਰਾਧਿਕ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦੋ ਪ੍ਰਤੀਦ੍ਵੰਦੀ ਪਾਸਿਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਮੁਕਾਬਲਾ ਜਾਂ ਲੜਾਈ ਨਹੀਂ ਬਣਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਜੱਜ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਦਰਸ਼ਕ ਜਾਂ ਅੰਪਾਇਰ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦਾ ਹੋਵੇ ਜੋ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਇਹ ਐਲਾਨ ਕਰੇ ਕਿ ਦੌੜ ਕੌਣ ਜਿੱਤਿਆ। ਇੱਕ ਜੱਜ ਤੋਂ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਸਰਗਰਮ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਕਰੇ, ਗਵਾਹਾਂ ਤੋਂ ਉਚਿਤ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮੱਗਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੇ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਸਹੀ ਨਤੀਜੇ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਲੱਗੇ। ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਣ ਲਈ ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਵਾਲੀ ਕੋਈ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਮੁੱਖ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਹੋਵੇ, ਕ੍ਰਾਸ-ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਜਾਂ ਫਿਰ ਮੁੜ-ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਸੱਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ। ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਇੱਕ ਜੱਜ ਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਨੇ ਕੋਈ ਗਲਤੀ ਜਾਂ ਚੂਕ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੱਜ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪਤਾ ਲਗਾਏ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਐਸਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਗਲਤੀ ਕਰਨਾ ਮਨੁੱਖੀ ਸੁਭਾਵ ਹੈ ਅਤੇ ਕ੍ਰਾਸ-ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਤਣਾਅ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕਰਨ ਦੇ ਮੌਕੇ ਵਧ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂ ਗਵਾਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਬੂਤ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੌਰਾਨ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਗਲਤ ਜਵਾਬਾਂ ਉੱਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਗਲਤੀਆਂ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਜੱਜ ਨੂੰ ਸਰਗਰਮ ਅਤੇ ਚੌਕਸ ਰਹਿਣਾ ਇੱਕ ਉਪਯੋਗੀ ਅਭਿਆਸ ਹੈ।

13. ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਚਿੰਨੱਪਾ ਰੈੱਡੀ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ ਵੱਲੋਂ ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਹਰਿਆਣਾ ([1981] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਪੰਨਾ 191 : 1981 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. (ਕ੍ਰਿ) 683 : ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1981 ਐਸ.ਸੀ. 1036] : (ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਪੰਨਾ 193, ਪੈਰਾ 2) ਦੇ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਨੂੰ ਉਦ੍ਧ□ਤ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਹੈ।

"ਮੁਕਾਬਲੇਬਾਜ਼ੀ ਦੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਹਨ, ਇੱਕ ਜੱਜ ਦੇ ਲਈ ਇੱਕ ਰੈਫਰੀ ਜਾਂ ਅੰਪਾਇਰ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣ ਦੀ ਦੁਰਭਾਗਿਆਪੂਰਣ ਪ੍ਰਵ੍ਰਿਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਅਭਿਯੋਗ ਅਤੇ ਬਚਾਅ ਵਿਚਕਾਰ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿੱਚ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋਣ ਦੇਣ ਲਈ ਅਨੁਮਤੀ ਦੇਣਾ ਅਤੇ ਮੁਕਾਬਲੇਬਾਜ਼ੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗੀ ਤੱਤਾਂ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਅਨਿਵਾਰਿਆ ਵਿਕ□ਤੀਆਂ ਵਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਇੱਕ ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਨਿਆਂ ਵਿਤਰਣ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਸਾਧਨ ਹੋਣਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜੱਜ ਨੂੰ ਇੱਕ ਦਰਸ਼ਕ ਅਤੇ ਕੇਵਲ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਮਸ਼ੀਨ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਜ਼ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਸੱਚਾਈ ਨੂੰ ਜਾਣਨ ਲਈ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਣ ਦੁਆਰਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਭਾਗੀਦਾਰ ਬਣਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਸਮਝਦਾਰੀ ਅਤੇ ਸਰਗਰਮ ਦਿਲਚਸਪੀ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਵੇ।"

35. ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਭਿਯੋਗ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮੁੱਖ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਤਾਂ ਕ੍ਰਾਸ-ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਪਰਯਾਪਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਅਤੇ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਵੀ ਇੱਕ ਨਿਸਕ੍ਰਿਯ ਅੰਪਾਇਰ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਰਹੀ, ਅਸੀਂ ਪਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਉੱਚਿਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿ ਸੱਚਾਈ ਵੀ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੀ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟਾਂ ਦੀ ਬੁੱਧੀ ਅਤੇ ਵਿਵੇਕ ਉੱਤੇ ਛੱਡ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਕਿੰਨੇ ਵੀ ਭਿਆਨਕ ਜਾਂ ਅਨਿਆਂ ਹੋਣ, ਭਾਰਤੀ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 165 ਅਧੀਨ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਲਈ ਸੱਚਾਈ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ।

36. ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਅਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦੋਸ਼ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਸੰਦੇਹ ਦਾ ਲਾਭ ਦੇ ਕੇ ਬਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜੇਕਰ ਉਹ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਲੋੜੀਂਦੇ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

37. ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਬੇਕਾਰ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 357(ਏ) ਸੀਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਮ੍ਰਿਤਕ-ਪੀੜਤ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਮਿਲਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਵੇਗਾ, ਭਾਵੇਂ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਲਈ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਦਿਆਂ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਦਿਆਂ, ਅਸੀਂ ਹਦਾਇਤ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਪੀੜਤ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਮਿਲੇਗਾ, ਜੇਕਰ ਅਜੇ ਤੱਕ ਦਿੱਲੀ ਰਾਜ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਅਥਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਅਜੇ ਤੱਕ ਅਵਾਰਡ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਸੰਭਵ ਹੋਵੇ।

38. ਉਪਰੋਕਤ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਅਪੀਲਾਂ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਸਾਰੇ ਲੰਬਿਤ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦਾ ਵੀ ਨਿਪਟਾਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

39. ਵਿਛੋੜੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਅਸੀਂ ਅਮੀਕਸ ਕਿਊਰੀ ਸੁਸ਼੍ਰੀ ਸੋਨੀਆ ਮੱਥੁਰ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਈ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਏ ਵਰਿਸ਼ਠ ਵਕੀਲਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹਾਇਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕੀਮਤੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਲਾਉਂਦੇ ਹਾਂ।

ਅੰਕਿਤ ਜੈਨ
(ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ ਗਈ : ਰਾਹੁਲ ਰਾਠੀ, ਐਲ.ਸੀ.ਆਰ.ਏ.)

ਅਪੀਲ ਮਨਜ਼ੂਰ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Vasu Gupta
Advocate